

Motiivi

1 • 2021 JHL – Julkisten ja hyvinvointialojen liitto

ILMASTOTEKOJA KEITTIÖSSÄ

Ruulla on väliä

LUE MYÖS

ADHD
työssä

Kokemus
puhuu

Bakning
som terapi

CHRISTOFFER STRANDBERG

HYMYHUULI

Kun haluat turvata rakkaimpasi
Suomen edullisimmalla*
henkivakuutuksella, olemme rinnallasi.

Järjestöjäsenen etuhinta koskee sekä sinua että puolisoasi.
Laske hinta helposti netissä. Saat vakuutuksen voimaan heti.

if.fi/henkivakuutus

Vakuutuksen myöntää Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva.

*Suomen edullisimman henkivakuutuksen hintavertailu, Innolink 11/2020.

Nouseeko Suomi suosta?

Emeritustoimittaja Unto Hämäläinen aloittaa eläkekysymyksiä pohtivan juttusarjan.

Tulevaisuus uhattuna

Perhepäivähoitajat ikääntyvät: mistä uusia tilalle?

Uusi kolumnisti

Shadia Rask tutkii työkseen syrjintää suomalaisessa yhteiskunnassa.

– Nuorelle on tärkeää, että hän saa olla seurassani sellainen kuin on.

PÅ SVENSKA

26

Jan Stenberg gillar specialprojekt.

45

Enkla knep gör tårtorna godare.

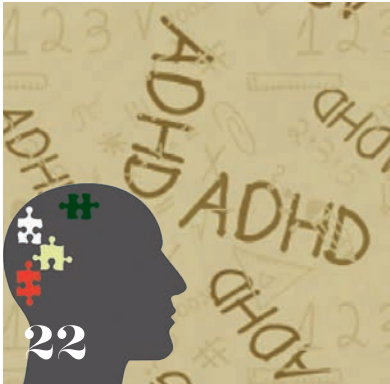
48

JHL:s trotjänare går i pension.

8

Jalkautuva nuoriso-ohjaaja Keba Sabally on stadilaisnuorten tuki.

SISÄLTÖ

6

Puolustushallinnon rakennuslaitos siirtyi Senaatti-konserniin.

14

Kunnat kehittävät keinoja vähentää ruokailun hiilijalanjälkeä.

20

Seppo Alvari Pohjolainen on rummuttava työvalmentaja.

22

Rutiinit auttavat ADHD-ihmistä työelämässä.

28

Christoffer Strandberg oppi mummiltaan pyyteettömyyttä.

34

Mitä muutoksia uuteen yt-lakiin suunnitellaan?

38

Kokemusasiantuntija tuo toivon vakavasti sairastuneelle.

45

Malin Grönholm bakar hemma och på jobbet.

50

Kolumni: kielitaito estää maahanmuuttajien työllistymistä.

ENSI NUMEROSSA

Ratatyöntekijä vauhdissa

Tasa-arvoisempi rekrytointi

Urheilutietäjän niksit

Kolumnistina Tuomas Kyrö

Muusikko Yebayah

KASVATTAJA, LUE AINAKIN NÄMÄ:

HUOLI LAPSISTA

Lapset ja nuoret tarvitsevat korona-aikana vahvaa tukea. Nyt on kiire, toteaa puheenjohtaja Päivi Niemi-Laine. **Sivu 5**

NUORTEN YSTÄVÄ

Nuoriso-ohjaaja Keba Sabally ei tunnista lehtiotsikoiden tarinaa väkivaltaisista ongelmateineistä. **Sivu 8**

MONTA TYÖROOLIA

Perhepäivähoitaja Arja Kurkela on leikkittäjä, laulaja, kokki, siivoaja ja tarvittaessa myös psykologi. **Sivu 36**

Yhtään lasta ei saa menettää

KORONA-AIKA ON OLLUT monille lapsille ja nuorille vaikea ja stressaava. Erityisesti ongelmat näkyivät keväällä 2020, kun koulut suljettiin. Lapset ja nuoret joutuivat etäopetukseen ilman etäopetuksen tukea. Vanhemmillä ei ollut aikaa eikä välttämättä sellaisia taitoja, joilla etäopintoja olisi voitu tukea. Onneksi syksyn 2020 aikana koulut on voitu pitää käynnissä. Näin on tuettu lasten ja nuorten elämää sekä sitä, että he saavat ainakin yhden lämpimän aterian päivässä.

Jatkossa kouluilla tulee olla selkeä suunnitelma siitä, miten lapsia ja nuoria tuetaan etämallisissa. Koulunkäynninohjaajilla ja ruokapalveluilla on oltava opettajien rinnalla merkittävä asema. Maan hallitus on asettanut työryhmän, joka kartoittaa ja vahvistaa lapsien ja nuorten sekä perheiden oikeuksia ja hyvinvointia koronaepidemian jälkihoidossa. Tähän työhön JHL antaa oman panoksensa.

Koronakriisin aikana hallitus on myöntänyt aluehallintovirastoille 10,5 miljoonaa euroa avustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön ja etsivään nuorisotyöhön. Nuorisotyön tehtävänä on tukea nuorten koulunkäyntiä koronaepidemian aikana, etsivän nuorisotyön avulla puolestaan pyritään tavoittamaan tuen tarpeessa olevat nuoret. Silti jotkut kunnat unohtivat lasten ja nuorten oikeudet ja tarpeet: nuorisotyöntekijöiltä ja koulunkäynninohjaajilta keskeytettiin palkanmaksu ja heidät passitettiin kotiin.

Koronapandemia on ruuhkauttanut lasten, nuorten ja perheiden palveluja. Tukea tarvitsevien määrä on kasvanut huomattavasti. Lastensuojelun voimavarat ovat olleet pitkään riittämättömät. Nyt tarvitaan lisää resursseja. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään lapsuuteen. Tätä vahvistetaan myös sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteilla olevalla lapsistrategialla.

Nyt on kiire. Yhtäkään lasta, nuorta tai perhettä ei ole varaa menettää.

Päivi Niemi-Laine, puheenjohtaja

200
tuhatta
jäsentä

JHL:N AMMATTIALAT

- Ravitsemis- ja puhtausalan ammattilaiset
- Kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset
- Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset
- Tietotyön ja hallinnon ammattilaiset
- Tekniikan ja liikenteen ammattilaiset
- Turvallisuuden ammattilaiset

Seuraava
lehti
ilmestyy
3.3.

Motiivi

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Julkisten ja hyvinvointialojen liiton jäsenlehti / PL 101, 00531 Helsinki / motiivi-lehti@jhl.fi / motiivilehti.fi / Julkaisija Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry / Päätoimittaja Heidi Hänninen / Toimituspäällikkö Maarit Uusikumpu / Tuotanto-AD Kati Ahonen / Toimittajat Ulla Puustinen ja Marina Wiik, Viestinnän asiantuntija Samuli Launonen / Taitto ja trafiikki Kati Ahonen puh. 010 7703 368 / Sähköposti: etunimi.sukunimi@jhl.fi / Aikakauslehtien Liiton jäsen / JHL:n yhdistysten kokousilmoitukset www.jhl.fi/toiminta/jarjestotoiminta/yhdistykset/laheta-tapahtuma / Medimynti Saarsalo Oy, santeri.selin@saarsalo.fi, 044 238 0511 tai mikko.salmensuu@saarsalo.fi, 044 777 5112 / LT2017, 196 025 / ISSN 1795-7249 (printti) / ISSN 2341-8540 (verkkojulkaisu) / Paino PunaMusta, Forssa 2020 / Toimituksen tilaama tai sille tarjottu aineisto julkaistaan ehdolla, että aineistoa voidaan käyttää myös osana julkaisijan sähköisiä tai muita jakelukanavia. Lehti ei vastaa tilaamatta lähetettyjen kirjoitusten ja kuvien säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Motiivi painetaan suomalaiselle paperille.

Siirto Senaattiin

Noin 300 JHL:n jäsenen työnantaja vaihtui vuoden alussa, kun Puolustushallinnon rakennuslaitos siirtyi osaksi valtion omistamaa Senaatti-konsernia. Siirto tapahtui liikkeenluovutuksella.

- JHL ja muut rakennuslaitoksen henkilöstöjärjestöt olisivat halunneet säilyttää toiminnallisen yhteyden Puolustusvoimiin, mutta hallitusohjelman kirjaus oli vahvempi, sanoo pääluottamusmies **Mika Kontula**.

Siirtyneeseen henkilöstöön sovelletaan valtion työehtosopimusta kuluvan sopimuskauden ajan, eli ensi vuoden helmikuun loppuun. Sen jälkeen tilanne on auki.

- Jännityksessä eletään. Hyvä olisi, että jatkossa olisi käytössä talokohtainen tes, joka perustuu Paltan erityislaojen työehtosopimukseen, Kontula sanoo.

Parhaillaan JHL neuvottelee Senaatti-konsernin kanssa siitä, miten yhteistoiminta ja työsuojelu järjestetään Senaatti-konserniin kuuluvassa Puolustuskiinteistöt-liikelaitoksessa.

- Myös luottamushenkilöiden asemaa koskevat neuvottelut ovat osoittautuneet haastaviksi, toteaa JHL:n vastaava sopimustoimitsija **Sari Jokinen**.

Puolustuskiinteistöt-liikelaitoksen JHL:läiset jäsenet työskentelevät varuskuntien ja muiden puolustushallinnon kiinteistöjen kunnossa- ja puhtaanapitotehtävissä eri puolilla Suomea. Lisäksi siirtyjien joukossa oli toimihenkilöjäseniä.

Työllisten naisten määrä laski viime vuonna 35 000:lla koronan takia.

Lähde: Tilastokeskus, lokakuu 2020

Kunniaa laitoshuoltajille

JHL on myöntänyt Hyvissä käsissä -kunniamaininnan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä ja Turun kaupungin yksiköissä työskenteleville laitoshuoltajille. Asia julkistettiin valtakunnallisena puhtauspäivänä 7. joulukuuta 2020.

Laitoshuollon ammattilaiset varmistavat omalla työllään, että niin hoitohenkilökunta kuin potilaat ja muut asiakkaat ovat joka päivä hyvissä käsissä - myös pandemian aikana, todetaan perusteluissa.

Puhtaat tilat ja turvallinen toimintaympäristö ovat hyvän hoidon edellytys sairaaloissa, vanhustenhoivassa ja päiväkodeissa sekä muissa hoito- ja hoiva-yksiköissä.

Eläketurva huolestuttaa

Suomalaiset ovat huolissaan erityisesti pienituloisten eläkeläisten toimeentulosta. Tulos käy ilmi Eläketurvakeskuksen (ETK) tuoreesta tutkimuksesta.

Tutkimuksen mukaan kolme neljästä kantaa huolta pienituloisten eläkeläisten toimeentulosta. Miehistä huolissaan on kaksi kolmesta, naisista peräti neljä viidestä. Naisten suurempi huoli liittyy todennäköisesti siihen, että heidän keskimääräinen eläkkeensä on matalampi kuin miesten. Se taas johtuu naisten miehiä pienemmistä ansiotuloista.

Eläkeläisten tuloeroista on huolissaan kolmannes ja kohtuuhintaisten sote-palveluiden saatavuus huolettaa lähes yhtä monta suomalaista.

7/10

Seitsemän kymmenestä pitää eläkejärjestelmää luotettavana.

49%

Joka toisen mielestä eläkejärjestelmä on epäoikeudenmukainen.

1757

ETK:n kyselyyn vastasi yli 1700 iältään 25-67-vuotias kansalaista.

Finaviaan säästösopimus

Finavia Oyj:n yt-neuvottelut johtivat noin 110 työsuhteen päättymiseen. Irtisanottavien määrä selvinnee kevään aikana. Lisäksi lomautukset jatkuvat kesään asti.

Henkilöstövähennykset ja lomautukset johtuvat koronapandemiasta, joka on lamauttanut koko lentotoimialan.

– Irtisanomistarve oli yhtiön ilmoituksen mukaan 130, mutta yhtiön ja henkilöstöjärjestöjen säästösopimuksella irtisanottavien määrää saatiin laskettua tuntuvasti. Myös lomautustarve ja lomautusten kesto lyhenivät, kertoo pääluottamusmies **Jouko Sarkkinen**.

Säästösopimuksen mukaan henkilöstö ei saa vuoden 2020 tes-neuvotteluissa sovittua yhden prosentin yleiskorotusta tänä vuonna. Talokohtainen yhden prosentin korotus, eli prosentti vuoden 2021 palkkasummasta, maksetaan henkilöstörahoon viimeistään vuonna 2023.

Finavian palveluksessa on noin 350 JHL:n jäsentä.

DESTIA

Destia irtisanoi noin 80

Destian yt-neuvottelut päättyivät noin 40 työntekijän ja 40 toimihenkilön irtisanomiseen.

Yhtiö perustelee vähennystarvet taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä, mutta pääluottamusmies **Tapio Ristamäki** kyseenalaistaa tarpeen.

– Yhtiö on voittanut useita urakoita, ja viime vuoden tuloksen ennakoidaan olevan vielä parempi kuin edellisvuoden, hän sanoo. Vuoden 2019 tilinpäätöksen mukaan yhtiön liikevoitto oli yli 12 miljoonaa euroa.

Samanaikaisesti yt-neuvottelujen kanssa neuvoteltiin myös tämän vuoden palkankorotuksista. Palkat nousevat 1,4 prosenttia, eli hiukan alle yleisen linjan.

– Kun tulimme työnantajaa vastaan, saimme minimoitua yt-neuvottelujen vahinkoja. Irtisanotuilla ei ole esimerkiksi työvelvoitetta irtisanomisaikana.

Destian on koko maassa operoiva infrayhtiö, jonka palveluksessa on noin 1600 henkilöä. JHL:n jäseniä on noin 300.

Tes-neuvottelut käynnissä

JHL neuvottelee parhaillaan työkeskusten ja sosiaalisiksi yrityksiksi muuttuneiden työkeskusten uudesta työehtosopimuksesta. Nykyinen sopimus päättyy tammikuun lopussa.

Viime vuonna asetetut työryhmät ovat päässeet sopuun palkkarakenteen uudistamisen periaatteista ja muutamista muista alan erityiskysymyksistä, ja tulokset ovat osa uutta tes-ratkaisua.

Palkankorotusten ennakoidaan noudattavan niin sanottua yleistä linjaa.

Työkeskukset ovat osatyökykyisten tai kuntouttavaa tai terapiatyötä tarjoavia yksityisiä toimintakeskuksia. Työntekijöitä työehtosopimuksessa edustaa JHL ja työnantaja Palvelutyönantajat Palta.

4 X 2021

Palkankorotukset

Palkansaajan ansiot kasvavat tänä vuonna keskimäärin 2–2,5 prosenttia. Ostovoima kasvaa kuitenkin vain yhdellä prosentilla, sillä veronkorotukset ja inflaatio syövät osan palkankorotuksista.

Tuet ja etuudet

Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nousivat vuoden alussa 33,66 eurosta 33,78 euroon, eli 12 sentillä päivässä. Myös lapsikorotukset nousivat hieman.

Koronaepidemian takia työttömyysturvaan tehdyt väliaikaiset muutokset poistuivat vuoden alussa. Työttömyys-etuuden suojaosa 500 euroa säilyy kuitenkin maaliskuun loppuun 2021.

Kunnallisverot

Kaikkiaan 39 kuntaa nosti vuoden alussa kunnallisveroa ja vain neljä laski. Isoimmista kaupungeista veroa korottivat Oulu ja Pori. Keskimääräinen kunnallisvero on tänä vuonna 20,02 prosenttia.

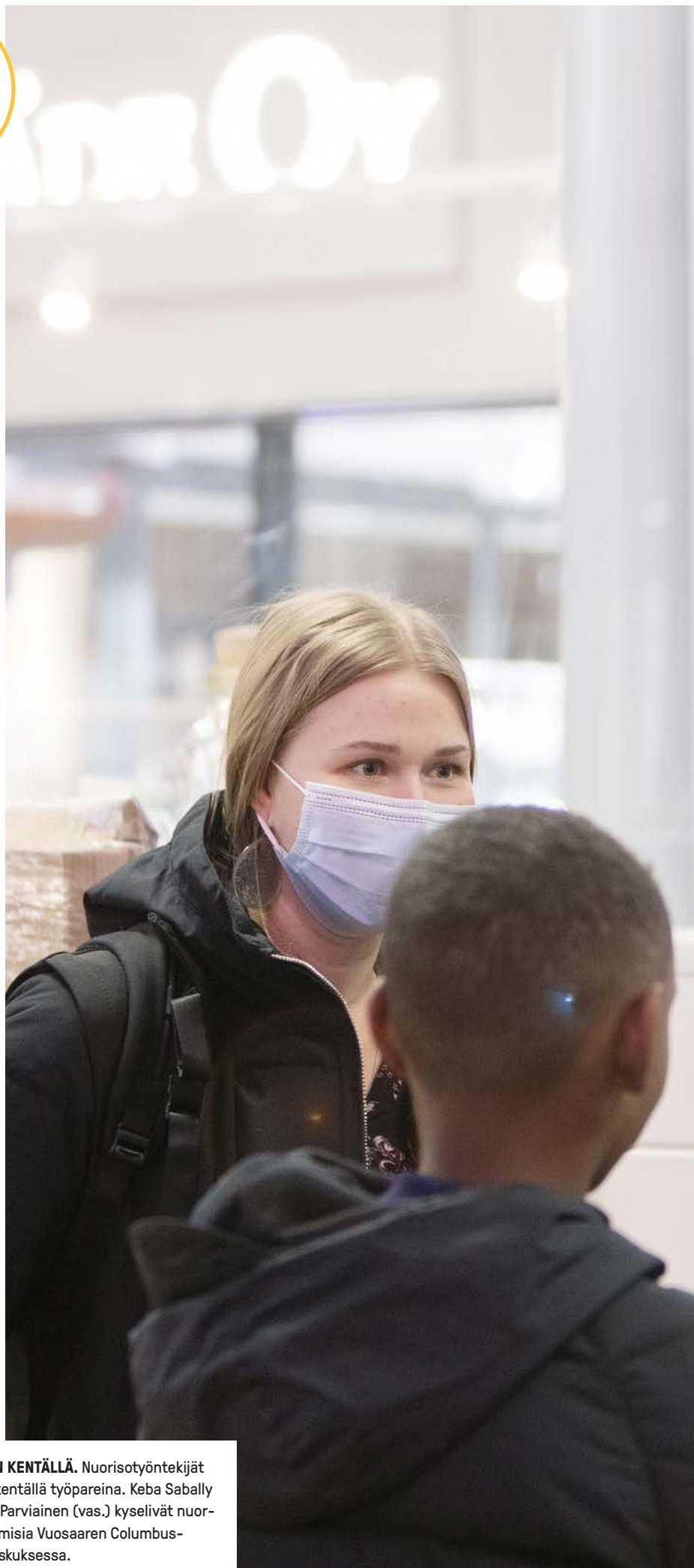

Päivärahat

Kotimaan kokopäiväraha nousi vuoden alussa eurolla, ja se on nyt 40 euroa. Osapäiväraha säilyi ennallaan 20 eurossa.

**MISSÄ MENEE
KAVERUUDEN
RAJAT?
LUE LISÄÄ**
motivilehti.fi

PARITAIN KENTÄLLÄ. Nuorisotyöntekijät liikkuvat kentällä työpareina. Keba Sabally ja Janina Parviainen (vas.) kyselivät nuorten kuulumisia Vuosaaren Columbus-kauppakeskuksessa.

Valo yössä

Jalkautuva nuoriso-ohjaaja Keba Sabally kohtaa katujen nuoret kasvotusten - eikä tunnista mielikuvia väkivaltaisista ongelmateineistä.

teksti Samuli Launonen kuvat Wilma Hurskainen

MINNE MENNÄÄN? Stadin jalkautajat sopivat toimistolla illan askelmerkit. Vasemmalta oikealle Mahad Sheikh Musse, Keba Sabally, Janina Parviainen ja Timo Kontio.

Kauppakeskus Columbuksen käyttävät ovat puoli-tyhjiään Itä-Helsingin Vuosaaressa. Parikymppinen **Jani** juoksee nuoriso-ohjaaja **Keba Saballyn** luo ja käy suoraan asiaan.

- Mul ei oo suuntaa ja olen vitun kaheli. Mistä haen kämpppää? Janin pupillit ovat paisuneet mustiksi lautasiksi. Puhe sinukoille tajunnanvirtana. Sabally katsoo silmiin.

- Ota rauhallisesti vain. Missä asut nyt? Sabally kysyy. Ymmärrettävää vastausta ei tule, vaan Jani katoaa säkki-pimeään torstai-iltaan. Seuraavalla kerralla Jani on ehkä tolkkuisemmassa tilassa. Sabally voi silloin kertoa heidän jo tavanneen ja tarjota apua.

Korona sulki nuorisotilat

Etsivä nuorisotyö on noussut pandemia-aikana suureen arvoon. Koronakaamoksen keskellä Helsinki on sulkenut nuorisotalot. Nuoret notkuvat nyt kaduilla, puistoissa, parkkihalleissa ja ostareilla. Keväällä koulutkin olivat säpissä ja nuoria katosi jäljettämiin.

JHL:läinen Ansumana ”Keba” Sabally, 57, kouluttautui nuoriso-ohjaajaksi kymmenen vuotta sitten oppisopimuksella. Hän työskenteli neljä vuotta nuorisotaloilla. Sitten kaupunki perusti etsivän nuorisotyön yksikön.

Etsivää nuorisotyötä tekee 20 henkeä, joista puolet kuuluu Stadin jalkautajat -tiimiin.

Saballyn kännykkä pärähtelee herkeämättä, kun nuoriso-ohjaajat ja järjestyksenvalvojat lähettävät viestejä yhteiseen Whatsapp-ryhmään.

- Jos vaikka Pasilan Tripla-kauppakeskuksessa on nopeaa tarvetta lisävoimille, sovimme ryhmässä, kuka sinne lähtee.

Hän painottaa, että nuoriso-ohjaaja on nuoren puolella. Se tarkoittaa empatiaa mutta ei hyssyttelyä. On nuoriso-ohjaajan oikeus kysyä, mitä nuorelle kuuluu. Jos nuori on esimerkiksi lintsannut koulusta, nuoriso-ohjaaja on yhteydessä huoltajiin

ja kouluun. Pidemmän keskustelun tarpeessa ohjaaja voi viedä nuoren kahville. Rahaa nuoren on turha pyytää, mutta jos on kova nälkä, voidaan mennä syömään.

Moi, mitäs sulle?

Jalkautuvat nuoriso-ohjaajat liikkuvat pareina. Vuosaaresta Keba Sabally ja työpari **Janina Parviainen** menevät metrolla Itäkeskukseen. Tallinnanaukiolla heitä vastaan lappaa tuttuja ja tuntemattomia nuoria. Kaikkien kanssa he pysähtyvät jututuille.

- Moi **Abdul**, mitäs sulle? Keba Sabally kysyy.

Kasvomaskin alta ujosti pälyilevä Abdul kertoo, että kaikki on hyvin. Keskustelu toistuu nuori nuorelta. Mistä olet tulossa, mihin matka, miten koulun, miten menee.

Koulusta, skeittaamasta, kotiin, kaverin luo, ihan oookoo. Vastaukset töksähtelevät, mutta hymyt kavaltavat, että nuoriso-ohjaaja on mieluinen kontakti.

Parhaimmillaan nuoret soittavat luotto-ohjaajalle omaaloitteisesti ja kertovat niin hyvät kuin huonot kuulumiset.

Kaikki käyttäytyvät kohteliaasti, ja suurimmalla osalla on kasvomaski. Ennakkoluulot vastuuttomasta ja aggressiivisesta nykynuorisosta eivät saa vahvistusta.

Jengejä on ollut aina

Keba Sabally hämmästelee uhkakuvia ryöstelevistä ongelmanuorista ja väkivaltaista jengeistä. Pääkaupungin kaduilla esiintyy rikollisuutta ja toivottomuutta, mutta ylivoimaisesti suurin osa nuorista on vaarattomia itselleen ja muille.

Muutaman kerran vuodessa Sabally joutuu vaaraan yrittäessään sovittelua tappelua. Hän on kohdannut myös rasistista uhkailua. Nämä ovat kuitenkin poikkeuksia.

- Paljon enemmän tulee selkääntaputusta: teette hyvää työtä, uskallan taas kulkea täällä, sillä paikka on rauhoittunut.

KIITOKSET POMOLLE. Sabally kiittää työnantajaansa panostamisesta nuorisotiimin monimuotoisuuteen. – Jo ulkonäköni vuoksi nuori saattaa ajatella, että ymmärrän häntä.

– Minulle nuori on nuori, taustaan katsomatta.

Helsingin nuoriso on monikulttuurista, joten myös ongelmiin päätyy nuoria erilaisista taustoista. Saballya harmittaa, että etnisyyttä käytetään mustamaalaamiseen.

- Jos maahanmuuttajanuori on tapellut, lehdessä lukee, että maahanmuuttaja on tehnyt väkivaltaa. Jos tappelijä on kantasuomalainen, etnistä taustaa ei välttämättä edes mainita.

Sabally huomauttaa, että jengejä on ollut aina, Pohjanmaata myöten, ja nuorison käyttäytyminen on koettu uhkaksi kautta aikojen.

Tilastot osoittavat, että nuorisorikollisuus on kymmenessä vuodessa vähentynyt tuntuvasti. Toisaalta se keskittyy yhä rajatumpaan joukkoon. Ulkomaalaistaustaiset ovat kantasuomalaisia pahemmassa vaarassa syrjäytyä, ja syrjäytyminen voi johtaa rikoksiin taustaan katsomatta.

- Asialla tehdään politiikkaa, kun ongelmia pitäisi korjata tekemällä nuorten olosta parempi. Minulle nuori on nuori - taustaan, sukupuoleen, uskontoon tai muuhun tekijään katsomatta.

Ymmärrystä erilaisille taustoille

Keba Sabally muutti Suomeen 1989 Gambiasta, jossa toimi opettajana. Hän työskenteli 16 vuotta Masa Yardsin telakalla. Sillä välin Suomi kehittyi kansainväliseksi ja Saballylle tuli käyttöä nuorisotyössä.

Näin rakennat luottamuksen nuoreen

Kuuntele

Kuuntele tarkkaan, mitä nuorella on sanottavana. Anna hänelle tilaa. Anna luottamuksen syntyä itsestään äläkä yritä pakottaa sitä. Se tulee kyllä, kun annat sille mahdollisuuden.

Ole rehellinen

Luottamusta ei rakenneta vippaskonsteilla. Älä yritä olla muuta kuin olet. Kun olet rehellinen oma itsesi, nuori näkee ja kuulee sinusta, että olet hänen luottamuksensa arvoinen.

Huomioi äänensävy

Mieti, miten juuri tälle henkilölle puhutaan. Rauhallinen asenne ja sävy ovat tärkeitä. Johonkuhun voi tehotta jopa kovempi ääni, mutta suuttua tai huutaa ei pidä koskaan.

Ole kärsivällinen

Kuten missä tahansa ihmisuhteissa, lähteneminen voi vaatia pitkäjänteistä tutustumista. Hiljalleen nuori alkaa ymmärtää, että olet hänen puolellaan ja hän saa olla seurassasi juuri sellainen kuin on.

Älä provosoidu

Joskus tulee haukkua: häivy v-uun täältä! Vastaa, että olen vain töissä ja yritän sanoa moi. Jo seuraavana päivänä nuori saattaa olla valmis juttelemaan kuin vanhalle tutulle!

Luottamus nuoreen syntyy, kun annat sille aikaa syntyä.

- Erilaisten taustojen ymmärtäminen auttaa lähestymään nuorta ja saamaan aikaan luottamuksen. Voin vaikka kysyä, onko tällöinen käytös mielestäsi muslimille sopivaa.
  - Iltapainotteinen työ ei jätä kotona asuville 11- ja 14-vuotiaille lapsille niin paljon aikaa kuin Sabally toivoisi.
  - Tämä työ ottaa hemmetisti pois omasta ajasta ja perhe-elämästä.
- Parasta nuoriso-ohjaajan työssä on törmätä entisiin asiakaisiin, joilla menee hyvin. Sellaisia kävelee kaamostorstaina vastaan Itäkeskuksen Tallinnanaukiolla. Jo täysi-ikäiset **Veera**, **Shahra** ja **Ella** ovat tulossa luistelemasta. He tervehtivät vanhaa tuttua rystyskosketuksella.
- Kaikki ovat löytäneet opiskelupaikan, harrastuksia ja unelman ammatista. Siitä Keba Sabally tietää tekevänsä työtä, jolla on tarkoitus. □

Jutussa esiintyvien nuorten nimet on muutettu.

AMMATTINA Nuoriso-ohjaaja

KOULUTUS
Kasvatus- ja ohjausalan
perustutkinto 180 op

PALKKA
n. 2 216 e / kk ennen lisiä
(Lähde: Tilastokeskus 2019)

TYÖEHTOSOPIMUS
Kunnallinen virka- ja työehtosopimus KVTES, Yksityisen sosiaalipalvelualan tes

TYÖLLISYYSILANNE
Kohtalainen

Nuoriso-ohjaajien tehtävä on tukea noin 15–29-vuotiaita nuoria löytämään oma polkunsä elämässä. Heitä löytyy aamu- ja iltapäiväkerhoista kaduilla päivystäviin jalkautujiin. Jalkautuvat nuoriso-ohjaajat ovat tärkeässä roolissa niin sanotussa etsivässä nuorisotyössä, sillä he menevät sinne missä nuoret ovat.

Jalkautuva nuoriso-ohjaaja pyrkii tavoittamaan syrjäytymisvaarassa olevia tai palveluiden ulkopuolelle jo tipahtaneita nuoria. Hän tukee näitä työssä, opinnoissa ja perhe-elämässä. Työ ajoittuu usein iltoihin, joskus myös yöaikaan. Jos ilmenee, että jalkautujan tavoittama nuori on vaarassa syrjäytyä, on seuraavana vuorossa yksilöohjaaminen.

Nuoriso-ohjaajat tekevät tiivistä yhteistyötä muun muassa järjestyksenvalvojen ja poliisin kanssa. Nuoriso-ohjaajia on niin kuntien kuin seurakuntien ja järjestöjen palkkalistoilla. Työhön kuuluu vuorovaikutus paitsi nuorten myös heidän huoltajiensa kanssa.

JHL lahjoitti viime jouluna 5 000 euroa Diakonissalaitoksen Vamos-projektiin, joka ehkäisee nuorten syrjäytymistä.

**KUNTA-
REMONTTI 2021**

JHL

JHL:n Kuntaremontti 2021 tarjoaa 15 työkalua, joilla kunnat laitetaan entistä ehompaan kuntoon.

Ammattiliitto JHL esittelee Kuntaremontin teemat webinaarissa 3.2. kello 17–19.

Tilaisuuden avaa JHL:n puheenjohtaja Päivi Niemi-Laine. Toimittaja Paavo Rantalainen (verkkomedia Viisyykkönen.fi) kertoo, miten ehdokas pääsee näkyviin mediassa. Kolme vaalityön konkaria JHL:stä vinkkaa, miten tehdään onnistunut vaalikampanja.

Liity mukaan webinaariin! jhl.fi/kuntaremontti2021

JHL:n webinaari: 16.2. klo 17–18

Miten jaksan töissä ja etenkin vapaa-ajalla?

Liikkuva aikuinen -ohjelman Liikkuva asiamies, näyttelijä Kristo Salminen

Miten viettää laadukasta elämää maailman melskeessä, koronan koetellessa, työn kuormittaessa ja asioiden ahdistuessa. Itse kukin voi lisätä voimavarojaan panostamalla laadukkaaseen ja aktiiviseen palautumiseen. Liikkuva asiamies, näyttelijä Kristo Salminen kertoo oman tarinansa fyysisen ja psyykkisen kunnon ylä- ja alamäistä, kroonisesta kivusta ja miten pienistä puroista syntyy suuret vaikutukset.

Liikkuva aikuinen -ohjelman tavoitteena on, että aktiivisuus on uusi normaali.

Ilmoittaudu jhl.fi/omajhl pian ja varmista, että olet mukana kuulemassa asiantuntijapuheenvuoron!

JHL-OPISTO

jhl.fi/liity **JHL**

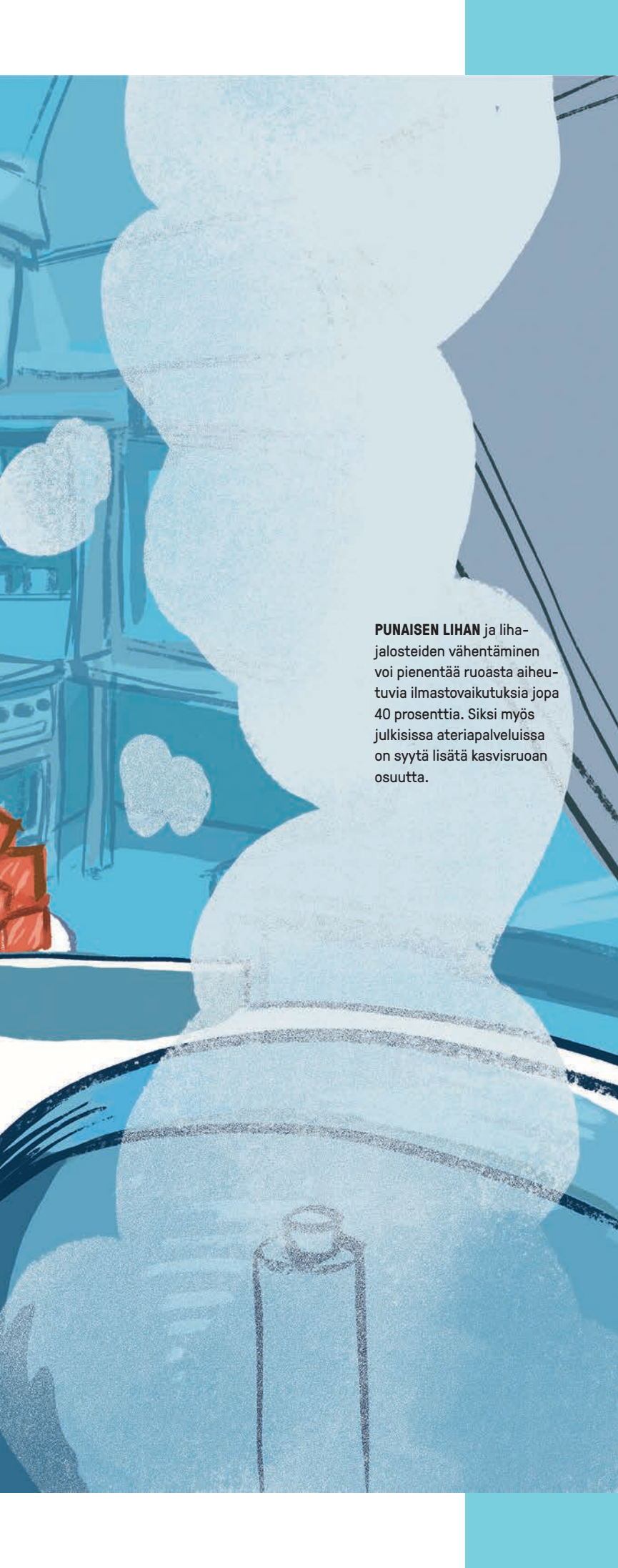

Mitä saa olla?

Kouluissa, päiväkodeissa ja muissa julkisissa ruokapalveluissa valmistetaan vuosittain 380 miljoonaa ateriaa. Ilmastomuutoksen torjunnassa on ratkaisevaa, onko lautasella liha- vai kasvisruokaa.

teksti Ulla Puustinen piirrokset Väinö Heinonen

PUNAISEN LIHAN ja liha-
jalosteiden vähentäminen
voi pienentää ruoasta aiheu-
tuvia ilmastovaikutuksia jopa
40 prosenttia. Siksi myös
julkisissa ateriapalveluissa
on syytä lisätä kasvisruoan
osuutta.

Päijät-Hämeäläisissä kouluissa on tarjolla kasvisruokaa joka arkipäivä. Ei vain kevyenä salaattina vaan toisena pääruokavaihtoehtona. Samoin pohjois-pohjalaisessa Iin kunnassa, joka on kunnostautunut muutenkin ilmastotalkoissa ja onnistunut puolittamaan hiilidioksidipäästönsä muutamassa vuodessa.

Lahdessa ruokapalveluiden kirittäjänä toimii kaupungin tavoite pyrkiä hiilineutraaliksi vuonna 2025, siis neljässä vuodessa.

- Pyrimme siihen, että kasvisruokavaihtoehto on ensimmäisenä linjastossa. Sillä tavoin nekin oppilaat, joille kasvisruoka on vieraampaa, rohkaistuvat kokeilemaan ja tutustuvat pikkuhiljaa makumaailmaan, sanoo Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:n kehittämiskoordinaattori **Outi Luukkonen**.

Hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi on kasvisruoan lisääminen välttämätöntä: kun Turun kaupunki selvitytti Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) hankkeessa kouluissa tarjottavan liha-annoksen hiilijalanjäljen, kävi ilmi, että se oli yli nelinkertainen verrattuna kasvisannokseen.

Kolmen kopa finaaliin

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut valmistaa päivittäin 25 000 lämmintä ateriaa, joista valtaosa menee Lahden ja sen ympäristökuntien kouluihin ja päiväkoteihin. Päivittäinen kasvisruokavaihtoehto otettiin käyttöön viime vuoden alussa. Millaisiin tuloksiin?

- Kasvisruoan menekki vaihtelee kouluittain. Koska viime vuosi oli koronan ja etäopiskelun takia niin poikkeuksellinen, ei kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä voi vielä tehdä, sanoo Luukkonen.

Kyseessä ei kuitenkaan ole kokeilu vaan pysyvä ratkaisu. Sitä pohjustettiin yläkoululaisille järjestetyllä kilpailulla, johon kotitalousluokat saivat kehittää kasvisruokareseptejä.

- Kolme finaaliin pääsyttä otettiin tuotantoon ja kiertävälle ruokalistalle. Ne olivat falafeltortillat, juustoinen kukkakaali-keitto ja Tipalan pasta.

Pelkkä kasvisruoan lisääminen listalle ei kuitenkaan auta, jos ruoka ei tule syödyksi. Valtakunnallisen kouluruokakyselyn (2019) mukaan yli 40 prosenttia 8.- ja 9.-luokkalaisista jättää kouluruoan syömättä kerran viikossa. Siksi on tärkeää, että oppilaat pääsevät itse testaamaan kasvisruokavaihtoehtoja ja valitsemaan suosikkejaan.

Naudanliha – kaikkein pahin

Mikäli kunnat haluavat vähentää ruokapalveluiden hiilidioksidipäästöjä, on niiden vähennettävä ennen muuta lihan sekä maidon ja maitotuotteiden käyttöä.

Suurin yksittäinen päästöjen lähde on naudanliha. Sen ilmastovaikutus on 15 kgCO₂e eli hiilidioksidiekvivalenttia kiloa kohden. Juustolla vastaava luku on 13, possulla viisi ja broilerilla neljä.

HÄVIKKI KURIIN. Kunnissa on kehitetty tapoja hyödyntää ylijäänyttä ruokaa. Hävikkiruoan jälleenmyynti tai lahjoittaminen on yksi keino.

Mitä vähemmän punaista lihaa, sen parempi.

LÄHIRUOKAA! Osa ruoanvalmistuksen ilmastopäästöistä johtuu raaka-aineiden kuljetuksesta. Lähellä kasvatettu ja tuotettu säästää paitsi ympäristöä myös kustannuksia.

Mitä vähemmän ruokalistalta löytyy punaista lihaa, sen parempi ilmaston kannalta.

- Päijät-Hämeen Ateriapalveluissa nautanlihaa on tarjolla pari kolme kertaa kuuden viikon kiertävällä listalla, kertoo Luukkonen.

Punainen liha on korvattu paljolti broilerilla. Toinen hyvä proteiinin lähde on kotimainen kala, jonka hiilijalanjälki on 1,5 kgCO₂e. Hyviä kasvi-proteiinin lähteitä ovat puolestaan pavut, linssit, herneet, siemenet ja täysjyväviljat.

Nautanlihan käyttö vaihtelee kunnittain. Esimerkiksi Tampereen kouluissa nautanlihaa sisältäviä ruokia, kuten makaronilaatikkoa, jauheliha-keittoa ja bolognesekastiketta, tarjotaan viikoittain.

- Selvitimme juuri Luonnonvarakeskus Lukella Tampereen kouluruoan hiilijalanjäljen. Vaikka tulos on muuten kohtalaisen hyvä, tarkoittaa hiilineutraali Tampere 2030 -tavoitteeseen pääsy nautanlihan tuntuvaa vähentämistä, kertoo laatu-vastaava **Janna Oksanen** Pirkanmaan Voimiasta.

Ruokahävikki kuriin

Myös ruokahävikin minimointi auttaa vähentämään ilmastohaittoja. Hävikki tarkoittaa syötäväksi kelpaavaa mutta hukkaan mennyttä ruokaa.

Koulujen ja päiväkotien keskimääräinen kokonaishävikki on Luken laskelmien mukaan peräti 22,5 prosenttia (2015). Jotta hävikkiä voi vähentää, täytyy tietää, missä sitä syntyy.

Osana hiilineutraalisuustavoitetta kaikissa Lahden kouluissa otettiin viime syksynä käyttöön Hukka-hävikkiohjelma. Niinpä keittiöissä on vaaka, jolla punnitaan päivittäin esivalmistus-, linjasto- ja lautashävikki, ja määrät siirretään Hukan pilvipalveluun.

- Sen perusteella hävikkiä voi seurata ateria- ja ruokalajikohtaisesti ja laskea kunkin ruokalajin optimaalinen menekki, kertoo Luukkonen.

Suurkeittiön esivalmistelussa syntyvä hävikki on pientä, sillä lähes kaikki raaka-aineet tulevat esikäsiteltyinä. Myös lautashävikki on vähäistä, kun lapsia ohjataan ottamaan ruokaa sen verran kuin he jaksavat syödä.

- Linjastohävikin pienentäminen on avainasemassa. Hukka-hävikkiwahti ohjaa keittiöitä tilaamaan tuotantokeittiöstä juuri sopivan määrän ruokaa, sanoo Luukkonen.

Myös Pirkanmaan Voimiassa pilotoidaan parhaillaan hävikinhallintajärjestelmää.

Mobiilisovellus käyttöön

Tampereella on kehitetty hyviä menetelmiä hävikkiruoan jatkoehdyntämiseen. Pirkanmaan Voimia tekee yhteistyötä seurakuntien Ruokapankin kanssa, joka jakaa ylijäänyttä ruokaa lahjoituksina vähävaraisille ja esimerkiksi päihityneiden päivätoimintakeskus Huoltisulle. Myös henkilöstö voi ostaa ylijääneitä annoksia edullisesti.

- Keskussairaalassa on koekäytössä mobiilipohjainen Resque-sovellus, josta kuka vaan voi katsoa, mitä on jäänyt yli ja varata annoksen, kertoo Oksanen.

Iin kunnan ateriapalvelut aloitti viime vuonna yhteistyökokeilun oululaisen CircMealin kanssa. Yritys jalostaa kaupoista ylijääneitä vihanneksia ja hedelmiä Iin koululaisten lounassalaateiksi ja smootheiksi. Se on kiertotaloutta parhaimmillaan.

Kylmävalmistusta syytä suosia

Hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää myös parantamalla tuotantokeittiöiden energiatehokkuutta.

Lahten koulu- ja päiväkotiruoka valmistetaan suureksi osaksi Etelä-Lahten aluekeittiössä, jossa ruoanvalmistusprosessin hukkalämpö käytetään keittiön lämmitykseen. Lisäksi rakennuksen lämpöpumpuilla ja katolle asennetuilla aurinkopaneeleilla tuotetaan merkittävä osa rakennuksen lämmöstä ja energiantarpeesta.

Energiatehokas tapa valmistaa ruokaa on kylmävalmistus. Se tarkoittaa aterian valmistusta kylmätiloissa, eli raaka-aineet ja muut komponentit annostellaan vuokiin kylminä. Sitten ne kuljetetaan palvelukeittiöön, jossa lisätään neste ja kypsennetään ruoka.

- Kylmävalmistus säilyttää parhaiten myös ruoan maun ja tuoreuden, sanoo Janna Oksanen.

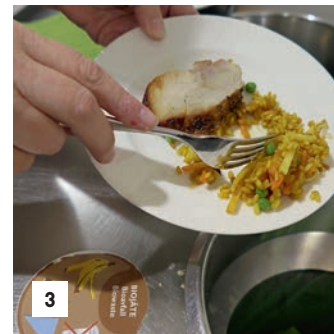
Menetelmä on käytössä sekä Pirkanmaan Voimissa että Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:ssä. □

Vähennä kuormitusta

Suomalaisten kotitalouksien hiilijalanjälki on yli 60 miljoonaa tonnia hiilidioksidia vuodessa. Noin viidesosa siitä aiheutuu ruoantuotannosta ja -kulutuksesta. Ruoasta ei saada koskaan täysin hiilineutraalia, mutta jokainen voi vaikuttaa omilla valinnoillaan, miten suuren tai pienen hiilijalanjäljen jättää.

1

3

2

4

1 Lähellä tuotettu

Suosi lähellä kasvatavia ja tuotettuja raaka-aineita. Kuljetus ja jakelu lisäävät ilmastokuormaa ja saastuttavat ympäristöä.

2 Suosi kasviksia

Eläinperäisten ruoka-ainesten, esimerkiksi naudanlihan ja maidotuotteiden, hiilijalanjälki on suuri, joten korvaa ne mahdollisuuksien mukaan kasviproteiineilla.

3 Lautanen tyhjäksi

Lastaa lautaselle vain sen verran kuin jaksat syödä. Näin minimoit lautashävikin kotona ja joukkoruokailussa.

4 Hyödynnä tähteet

Tiesitkö, että perunankuoret voi friteerata? Ihan herkkua! Hyödynnä siis kuoret ja muut tähteet mahdollisimman hyvin. Hävikiruokaa voi myös ostaa edullisesti.

2 100

HIILIJALANJÄLKI

Keskivertosuomalaisen ruoasta aiheutuva hiilijalanjälki on 2 100 kg CO₂e eli hiilidioksidiekvivalenttia vuodessa.

20–25 %

NELJÄ KUORMITTAJAA

Liki neljännes hiilidioksidipäästöistä johtuu ruoasta. Lisäksi asuminen, liikkuminen ja muu kulutus kuormittavat ilmastoa.

MIKÄ
Ravitsemis- ja
puhtausalan
vaikuttajakurssi

MILLOIN
18.–20.11.2020

MITEN
etänä

MILLOIN SEURAAVA
eri ammattialojen
vaikuttajakurssit löyty-
vät kurssioppaasta ja
tapahtumakalenterista

ILMOITTAUTUMISET
OmaJHL-palvelu

Vaikuttamisen aakkoset

Kuinka toimia, kun konsultti ehdottaa ateria- ja puhtauspalveluiden ulkoistamista? JHL-opiston vaikuttajakurssilla tarjottiin eväitä siihen.

teksti Ulla Puustinen kuvat Ulla Puustinen, JHL-kuvapankki

Julkisissa hankinnoissa liikkuu iso raha, vuosittain yli 35 miljardia euroa, joista kuntien ja kuntayhtymien osuus on noin puolet. On siis ihan luonnollista, että niin isot kansalliset kuin kansainväliset toimijat kärkkyvät kuntien ateria- ja puhtauspalveluita itselleen.

- Ulkoistaminen nähdään helppona ratkaisuna, jos kunnassa ei ole halua kehittää omaa työtä, sanoo JHL:n erityisasiantuntija **Johanna Värmälä**.

Myös kunta- ja hankintalait saattavat edellyttää palveluiden yhtiöittämistä tai ulkoistamista. Näin etenkin silloin, jos kunta operoi kilpailluilla markkinoilla.

Brittijätti voitti Posiolla

Posiolla ulkoistus johtui juuri tästä: kunta rikkoi lakia myydessään merkittävän osan oman ravintokeskuksen tuotannosta yksityiselle Coronarialle, jolle se oli jo aiemmin ulkoistanut sote-palvelunsa.

Ulkoistus käynnistyi ruokapalvelusta, mutta siivoustyö niputettiin mukaan, koska yhdessä ne muodostivat liiketaloudellisesti houkuttelevan kokonaisuuden.

- Prosessi vedettiin kiireellä läpi, ja jäi sellainen tunne, että kunta nosti kädet pystyyn, sanoo laitoshuoltaja ja kunnanvaltuutettu **Sari Honkanen**.

Kilpailun voitti brittiosastoisen monikansallinen ruokapalveluyritys Compass Group, joka toimii myös siivous- ja kiinteistöpalvelualalla. Viime lokakuun

alussa Honkanen ja noin 30 muuta Posion ruoka- ja siivouspalveluammattilaista siirtyivät liikkeenluovutuksella yrityksen palvelukseen.

- Olin ulkoistusta vastaan, mutta valtuustossa jouduin jäävämmään itseni, hän harmittelee.

Marraskuussa Honkanen osallistui JHL-opiston ravitsemis- ja puhtausalan (RaPu) vaikuttajakurssille, jossa opittiin vaikuttamisen keinoja juuri ulkoistamistilanteiden varalle.

Ennakoarviointi avuksi

Yksi vaikuttamiskeino on ennakoarviointi (EVA).

- Sillä tarkoitetaan päätettäväksi vietävien esitysten kokonaisvaltaista vaikutusten arviointia, täsmänsi Värmälä kurssilaisille.

Ennakoarviointi on syytä tehdä, jos kunnassa etsitään säästökohteita ja suljetaan esimerkiksi terveysasemia tai lähikouluja ja -kirjastoja. Terveystuololaki, tasa-arvolaki ja YK:n lastenoikeuksien sopimus edellyttävät ennakoarviointia, mutta ruoka- ja puhtauspalveluissa käytäntö vaihtelee.

- Rohkaisen tekemään päätökset valtuustoissa ja lautakunnissa ennakoarvioinnin käyttämisestä, koska arviointi on tietyissä tilanteissa jopa velvollisuus, Värmälä neuvoi.

Moniosaajista kilpailuvaltti

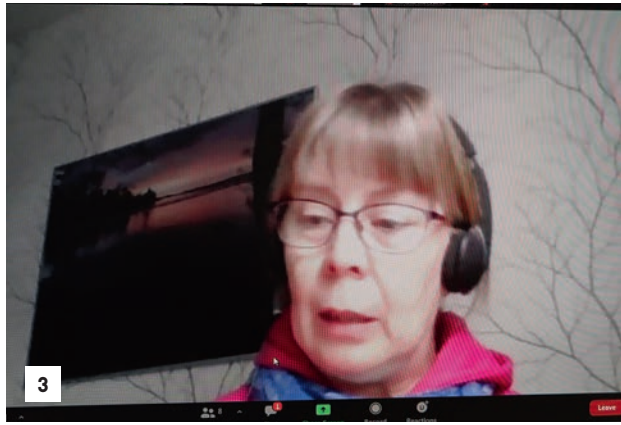
Vaikuttajakurssilla puhuttiin myös moniosaajuudesta. Toisille moniosaaminen on vahva kil-

1 OHJAT KÄSISSÄ. JHL:n erityisasiantuntija Johanna Värmälä veti kolmen päivän vaikuttajakurssin ammatilaisin ottein. Hänen lisäksi kurssilla kuultiin useita liiton omia asiantuntijoita ja ministeriöiden luennoitsijoita.

2 TYÖVOIMAPULA UHKAA. Puhtauspalveluihin ja laajemmin koko kiinteistötoimialalle tarvitaan yli 70 000 uutta työntekijää seuraavan viidentoista vuoden aikana.

3 KANSALAISTOIMINTA KIINNOSTI. Työsuojevaluuttutettu Tiina Ronkainen Jyväskylästä sai kurssilta eväitä niin työhön kuin vapaa-ajan kansalaistoimintaan.

4 PALJON MATERIAALIA. Opetus ja vuorovaikutus kurssilaisten kesken sujuivat etäyhteyksillä. Materiaalit jokainen voi taltioida omalle koneelleen.

pailuvaltti, kun halutaan säilyttää kunnan itse tuottamat palvelut. Toisten mielestä sukkulointi kahden alan, ruokapalvelun ja siivouksen välillä, kuormittaa liiaksi tekijöitä.

- Moniosaamista vaativat työnkuvat alkavat olla arkea monilla ravitsemis- ja puhtausalan työpaikoilla, mutta on muistettava, ettei kokki voi hoitaa siistijän koko työkenttää tai päinvastoin, totesi opetusneuvos **Ulla Taipale-Lehto** Opetushallituksesta.

Hän on mukana koulutustarpeiden ennakoinnin koordinointi- ja valmisteluryhmässä, joka miettii RaPu-ammattien tulevaisuuden osaamistarpeita. Painopisteiksi nousevat ainakin kyky soveltaa digityökaluja, asiakaspalvelu- ja tiimityötaidot sekä tiedon hallinta ja arviointi ja itsensä johtaminen.

Taipale-Lehdon mielestä koko henkilöstö on otettava mukaan kehittämiseen, koska työntekijät ovat tuntosarvina kuulemassa asiakkaiden tarpeet, toiveet ja mielipiteet.

Varmaa on, että työt eivät ruoka- ja puhtauspalveluista loppu. Nykyinen henkilöstö ikääntyy, ja ravitsemistoiminnassa tarvitaan Opetushallituksen arvion mukaan noin 33 000 uutta työntekijää vuoteen 2035 mennessä. Kiinteistötoimialalla, johon puhtauspalvelut kuuluu, tarve on yli 70 000. □

KAIKKI KOULUTUKSET LÖYDÄT
jhl.fi/koulutus

JHL kouluttaa

JHL-opiston koulutus jatkuu koko kevään etänä. Tarjolla kullannarvoisia vinkkejä esimerkiksi etäopiskelun tehostamiseen!

Lue lisää: jhl.fi/koulutus

Yhteistoiminnan peruskurssi, 3 + 2 pv, osa 1/2 9.–11.3. ja osa 2/2 25.–26.5., etäopetuksena

Yhteistoiminnan peruskursseilla avataan yt-lain peruskäsitteet ja opitaan soveltamaan pykälää käytännössä. Kurssiin sisältyy kehittämissuhteita. Kurssi on tarkoitettu henkilöstön edustajille, luottamusmiehille, työsuojeluvaltuutetuille sekä oman koulutussopimuksen mukaisesti yt-elimien henkilöstön edustajille.

Hakuaika päättyy 1.2.

Apua etä- ja verkko-opiskeluun, 1 pv, 3.3., etäopetuksena

Kurssilla tutustutaan etä- ja verkko-opiskelun välineisiin. Jokainen saa henkilökohtaista ohjausta etänä.

Hakuaika päättyy 8.2.

Office 365 tutuksi, 2 pv, 16.–17.3., etäopetuksena

Kurssilla opitaan hyödyntämään Office 365 -pakettia luottamus-

mies- tai yhdistystehtävien hoidossa. Tarkastelussa seuraavat ohjelmat: Teams, One-Drive, OneNote, Word, Excel sekä PowerPoint.

Hakuaika päättyy 8.2.

Työelämäohjaajan koulutus, 2 pv, 25.–26.3., etäopetuksena

Kurssi antaa välineitä toimia työelämäohjaajana ja kulttuurien välisen kohtaamisen tulkkina työpaikalla. Koulutukseen toivotaan niin ulkomaalais- kuin suomalaistaustaisia JHL:n jäseniä. Hakuaika päättyy 15.2.

Työsuojelun jatkokurssi, 5 + 5 pv, osa 1/2, 15.–19.3., etäopetuksena

Kurssi soveltuu kaikille toimialoille ja on tarkoitettu työpaikkojen työsuojeluvaltuutetuille, -varavaltuutetuille, -päälliköille, -asiamiehille sekä työsuojelutoimikuntien jäsenille. Myös luottamusmiehille oman koulutussopimuksen mukaisesti. Hakuaika päättyy 8.2.

JHL-OPISTO

Kosovo kosketti konkaria

Teininä Seppo Alvari Pohjolainen kyhäsi rummut pyöreistä kaakaopurkeista ja opetteli soittamaan Hurriganesin ja Sleepy Sleepersin tahdissa.

teksti Marina Wiik kuva Pete Hossa

Musiikki on **Seppo Alvari Pohjolaiselle** vaikuttamisen väylä ja työväline. Pohjolainen on laulanut levyille muun muassa suomenkielistä kantria. Hänet tunnetaan kuitenkin ensisijaisesti raskasta rokkia soittavan *Timo Rautiainen & Trio Niskalaukauksen* rumpalina.

Bändi teki paluun vuonna 2017, ja maaliskuussa ilmestyi kuudes albumi *Mahdoton yhtälö*. Koronan vuoksi sen julkistamiskiurtue kuitenkin peruuntui. Myös nuorisohjaajan työssään Pohjolaisen täytyi ottaa uudet keinot käyttöön kohdeyleisön tavoittamiseksi.

Mistä Mahdoton yhtälö kertoo?

- Haluamme antaa yleisölle ajattelemisen aihetta, mutta perinteiset rakkauslaulut eivät oikein sovi tyyliimme. Uusi levy kertoo muun muassa ihmisen rikkinäisestä luontosuhteesta ja eriarvoisuudesta. Mielestäni se on parhaimpia kokonaisuuksia bändin historiassa niin musiikillisesti kuin sanoituksiltaan. Uusi tuleminen on tuonut soittoon lisää rentoutta ja hauskuutta.

Elättkö itsesi soittamalla?

- Minulla on aina ollut myös toinen leipätyö. Valmistuin sosiaalikasvattajaksi 1991 ja sitä ennen olin offset-painajana kirjapainossa. Ihmisläheinen työ kiinnosti enemmän kuin teollinen puurtaminen.

Oletko muusikkona itseoppinut?

- Opettelin soittamaan nauhoittamalla biisejä radiosta ja yritämällä matkia sointuja c-kasetilta. Soitin samaan tyyliin kuin Remu, joten ranteet puutuivat herkästi. Olen hionut soitotekniikkaani pari vuotta musiikkiopistossa. Ensimmäisessä bändissäni toimin laulusolistina, mutta kun basisti lähti kävelemään, silloinen rumpali siirtyi bassoon ja minä rumpuihin. Olen myös käynyt kansalaisopiston kitarakursseja.

Onko musiikista hyötyä työssäsi?

- Kyllä, se on minulle tärkeä työväline. Musiikki toimii hyvänä keskustelunavauksena ja on tapa voittaa nuoren luottamus. Lisäksi se, että minut tunnetaan Niskalaukauksesta, tuo jonkin verran katu-uskottavuutta. Vaikka nuoret eivät itse olisi kuulneet meitä, he tietävät meidät usein vanhempiensa kautta.

Kerro työtehtävistäsi!

- Siirryin syksyllä 2020 työvalmentajan tehtäviin Jyväskylän kaupungin Nuorten taidetyöpajalle. Ohjaan 17-29-vuotiaita, joilla on taustaa musiikin parissa. Musisoinnin ohessa käyn nuorten kanssa läpi heidän arkeaan ja yritän auttaa heitä löytämään polun opiskeluun tai työelämään. Aiemmin toimin nuorisohjaajana Veturitalleilla, jossa vastasin musiikki-toiminnasta perusnuorisotyön ohessa.

Miten olette tavoittaneet nuoria koronan aikana?

- Koska kokoontumiset ja harrastukset on pääosin peruttu, verkkotyön merkitys on korostunut. Nuorisotoimen bändien keikkoja on striimattu, ja olen opettanut Instagramissa rumppujen soiton perusteita. Minusta on tärkeää toimia niillä alustoilla, joita nuoret itse käyttävät, vaikka se tuntuisi alussa oudolta ja vaikealta.

Elämäsi pyörii pitkälti musiikin ympärillä. Etkö kyllästy?

- Se mistä oikeasti tykkää, ei kyllästy. Saan keikoista mahdollisuutta fiilistää, ja levyjen kautta musiikistani jää pysyvä jälki. Musiikin saralla ei ole koskaan valmis, ja saan nuorilta jatkuvasti uusia tulokulmia asioihin. Muistutan heitä, että musiikki on kestävyyslaji. Huolehdiin kunnostani päivittäin lenkillä.

Mikä on ollut musiikkiurasi vahvin kokemus?

- Trio Niskalaukaus kiersi 2000-luvun alussa Himin ja Nightwishin mukana Itävallassa ja Saksassa. Oli mahtavaa nousta lavalle isoissa halleissa tuhatpäisten yleisöjen edessä. Koskettavinta oli esiintyä suomalaisille YK-joukoille Kosovossa keväällä 2002 ja käydä paikoissa, joissa muutama vuosi aiemmin oli tapahtunut kansanmurhia. Kuvasimme siellä myös Lumessakahlaajat-biisin videon.

Milloin työsi on erityisen palkitsevaa?

- On hienoa seurata, kun nuorten soitto alkaa sujua ja he innostuvat tekemisestään. Parasta on törmätä entisiin suojatteihin vuosia myöhemmin ja kuulla, että heillä menee hyvin. Myös vanhemmilta tullut palaute voimaannuttaa: ”Teette mahtavaa työtä ja toitte nuoren peräkammarista estradeille.” □

**SEPPO ALVARI
POHJOLAINEN**
syntynyt 1962

KOTIPAIKKA
Jyväskylä

AMMATTI
työvalmentaja

KOULUTUS
ylioppilas, sosiaali-
kasvattaja

PERHE
vaimo ja poika

HARRASTUKSET
musiikki, urheilu

Motiivini

KERRO TRIO NISKALAUKAUKSEN NIMESTÄ!

Nimi on huumorilla höystetty, eikä se viittaa bändin jäsenen lukumäärään. Humppabändien nimet olivat ennen Trio-alkuisia.

MILLAISENA NÄET AMMATTIROOLISI?

En ole tiukka auktoriteetti vaan yhdessä tekijä. Nuori on päättäjä, ja jos hän mokaa, hänelle pitää antaa uusi mahdollisuus. Ketään ei kuitenkaan voi auttaa, jos hän ei halua ottaa apua vastaan. Välillä täytyy nostaa kädet pystyyn.

ANNA VINKKI BÄNDISTÄ, JOTA KANNATTAA SEURATA!

Loistavia biisejä on Jyväskylän Rock Academysta ponnistaneella Face the Legacyllä. Luulen, että heistä kuullaan vielä.

ADHD ei estä työntekoa

Roope Katajisto sai ADHD-diagnoosin neljäsluokkalaisena. Hän pärjää sen kanssa, koska oppi pitämään ajatuksensa kasassa.

teksti Terhi Friman kuvat Esko Jämsä, Kati Ahonen ja Mostphotos.com

JHL:läinen **Roope Katajisto**, 22, työskentelee Vantaan kaupungin kiertävänä kokkina Vantissa. Hän kertoo, että ala-asteella diagnosoitu ADHD, eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö, näkyy hänen elämässään ajoittain.

Töissä hän pärjää hyvin saamansa neuropsykologisen kuntoutuksen ansiosta. Esimiehen kanssa katsotaan yleensä aamulla päivän työt läpi. Esimies tajuaa tilanteen hyvin, samoin työpari, jolta saa aina apua.

Rutiinit auttavat

Katajisto kertoo lukevansa reseptit kahteen kolmeen kertaan ja tekevänsä muistilappuja, jotta ei unohtaisi mitään.

- Olen oppinut pitämään ajatukset kasassa. Aluksi tein töissä sellaisia virheitä, että nohdin esimerkiksi kouluun vietävistä kuormista dieettiruuat pois, mutta enää sellaisia mokia ei ole tullut, Katajisto kertoo.

Hän sanoo, että ADHD:sta saisi olla enemmän tietoa. Moni tuntuu ajattelevan, että ADHD-ihminen on aina automaattisesti ylienerginen sähköjänis.

- Minulla ei ole liikaa energiaa, mutta jos joudun istumaan paikallani pitkään, jalat ja kädet alkavat liikkua. Joskus saattaa tulla myös ylikeskittymistä.

Päiväkodin häirikkö

Kun Katajisto oli kuusivuotias esikoululainen, päiväkodissa alettiin pohtia ADHD:n mahdollisuutta. Hän oli omien sanojensa mukaan ongelmanaiheuttaja - huutelii, härnäsi ja hölötti eikä jaksanut keskittyä.

Alakoulussa toisella tai kolmannella luokalla hänelle tehtiin ADHD-testi. Neljäsluokkalaisena hän pääsi koulussa pienryhmään ja sai opiskella siinä koko peruskoulun ajan. Pieni ryhmä ja ADHD-lääkitys auttoivat. Oli hienoa, kun ryhmässä oli opettaja ja koulunkäyntiavustaja. Keskittymiskyky parani, koska häiriötekijöitä ei ollut kuten suuressa luokassa.

Poika kävi myös neuropsykologisessa kuntoutuksessa, jossa hän sai paljon eväitä elämäänsä. Siellä oppi rytmittämään ja aikatauluttamaan elämää. Myöhästely ja toimeen tarttumisen lykkääminen vähenivät. Selkeä päivärytmi on edelleen hyvin tärkeä osa elämää.

Katajisto jätti ADHD-lääkityksen omatoimisesti pois kuudennella luokalla. Kotona asiasta keskusteltiin, ja sitä mietittiin myös opettajan ja lääkärin kanssa. Yhdessä sovittiin,

että katsotaan, miten elämä sujuu ilman lääkitystä. Hyvin on sujunut. Hän arvelee, että pärjää jatkossakin ilman.

Säännöllinen päivärytmi on olennainen osa elämää. Nykyisin hän herää joka päivä kello kuusi, syö aamupalan ja ajelee töihin. Työpäivän jälkeen hän lepäilee tunnin ja lähtee sen jälkeen nyrkkeilytreeneihin. Nyrkkeilyvalmentaja tietää, että hänellä on ADHD ja on hommassa mukana.

- ADHD on perinnöllistä. Perheessäni fajalla ja broidilla on myös ADHD. Ihan alussa vanhemmat eivät hahmottaneet, mistä on kyse, mutta nykyisin tämä on osa perheen elämää.

Musiikki auttaa arjessa

Ammattikoulun kokkilinjalla Roope Katajisto joutui normaaliluokkaan, koska Vantaan kaupungilla ei ollut varaa pienryhmiin. Isoon luokkaan tottui pikku hiljaa, ja opiskelu lähti sujumaan. Onni oli se, että kokkilinjalla ei ollut kovin paljon kirjallisia opintoja. Kouluviikkoon kuului yleensä kolme keittiöpäivää ja kaksi teoriapäivää.

Katajisto on huomannut, että hänen on helpompaa keskittyä kahteen asiaan yhtä aikaa. Erityisesti musiikin kuuntelu auttaa häntä keskittymään asioihin paremmin.

- Sain luvan kuunnella musiikkia kokeissa. Laitoin napit korville ja musiikin soimaan, ja homma sujui ihan hyvin. Oppiminen sujuu mukavasti silloin, kun asia kiinnostaa. Mielenkiinto auttaa keskittymään.

Mielenkiintoa uutta kokeilemalla

Töissä Katajisto pitää mielenkiintoa yllä kokeilemalla uusia reseptejä ja miettimällä, miten asiat voisi tehdä toisin. Luovuudesta on hyötyä: kun asia ei mene suunnitelman mukaan tai kun jokin raaka-aine puuttuu, pystyy miettimään, miten asia ratkaistaan. Hänestä on tärkeää, että omaan työhönsä saa vaikuttaa.

Katajisto haluaa haastaa itseään. Hän aikoo hankkia toisenkin ammatin. Tähtäimessä on joko hakeutua koulutukseen Puolustusvoimiin tai opiskelemaan kaupallisia aineita.

- Haluaisin tehdä töitä asiakaspalvelutehtävissä.

Kokin työ on hänestä sinänsä kivaa, vaikka hän ei pidä itseään minään pipertäjäkokkina vaan tykkää laatikko-ruuista.

- Makaronilaatikko kermaan valmistettuna ja runsaalla juustoraasteella kuorrutettuna on yksi arkisista suosikeistani, Katajisto sanoo. □

- **TÖISSÄ SAAN** paljon tukea esimieheltä ja työparilta, hän kiittelee.

NUMEROIN

3

KOLME TEKIJÄÄ

ADHD on neuropsykiatrinen häiriö, jonka oireita ovat tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus ja impulsiivisuus.

5 %

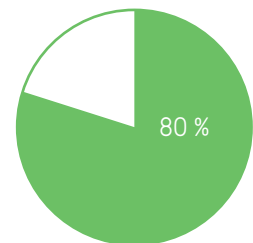
LAPSILLA YLEISEMPÄÄ

ADHD:n esiintyvyys lapsilla ja nuorilla on noin 5 prosenttia ja aikuisilla 2-3 prosenttia.

5

VIISI OIRETTA

17-vuotiailla ja sitä vanhemmilla diagnoosiin riittää 5 tarkkaamattomuus- tai yliaktiivisuus-impulsiivisuusoiretta.

PULMIA YÖUNESSA

70-80 prosentilla ADHD-häiriöisistä on joko nukahtamiseen tai yöuneen liittyviä pulmia.

2-8

PERIYTYVÄÄ SORTTIA

ADHD on perinnöllistä. Sitä esiintyy ADHD-oireisten lasten vanhemmilla ja sisaruksilla 2-8 kertaa useammin kuin muilla.

Oppiminen
sujuu, kun asia
kiinnostaa.

ADHD voimavaraksi

ADHD-oireyhtymä ilmenee monin eri tavoin. Se voi pahimmillaan tarkoittaa vaikeaa keskittymiskyvyttömyyttä, joka haittaa työntekoa. Siihen sisältyy myös luovuutta, kykyä nähdä rutiineja uusin silmin.

Psykoterapeutti **Sauli Suominen** on tehnyt työtä yli 30 vuotta oireyhtymän parissa ja tutkinut sitä. Hänen mukaansa ADHD voidaan kääntää työelämässä voimavaraksi ja ADHD-ihmisen luovia piirteitä kannattaa käyttää eduksi työpaikoilla.

ADHD:sta on syytä kertoa työpaikalla, jos oireet haittaavat työtä. Esimiehen puolestaan kannattaa miettiä, mitä vahvuuksia ADHD-henkilöllä on ja miten niitä voisi hyödyntää työssä. Avoin, erilaisuutta ymmärtävä keskustelu on tarpeen, samoin miten työtehtävistä parhaiten suoriutuu.

Toisinaan ADHD-henkilö tarvitsee esimiehen apua esimerkiksi rajojen vetämiseen. Innostunut ihminen voi helposti haalia työtehtäviä runsain mitoin ja polttaa itsensä loppuun ilman tukea.

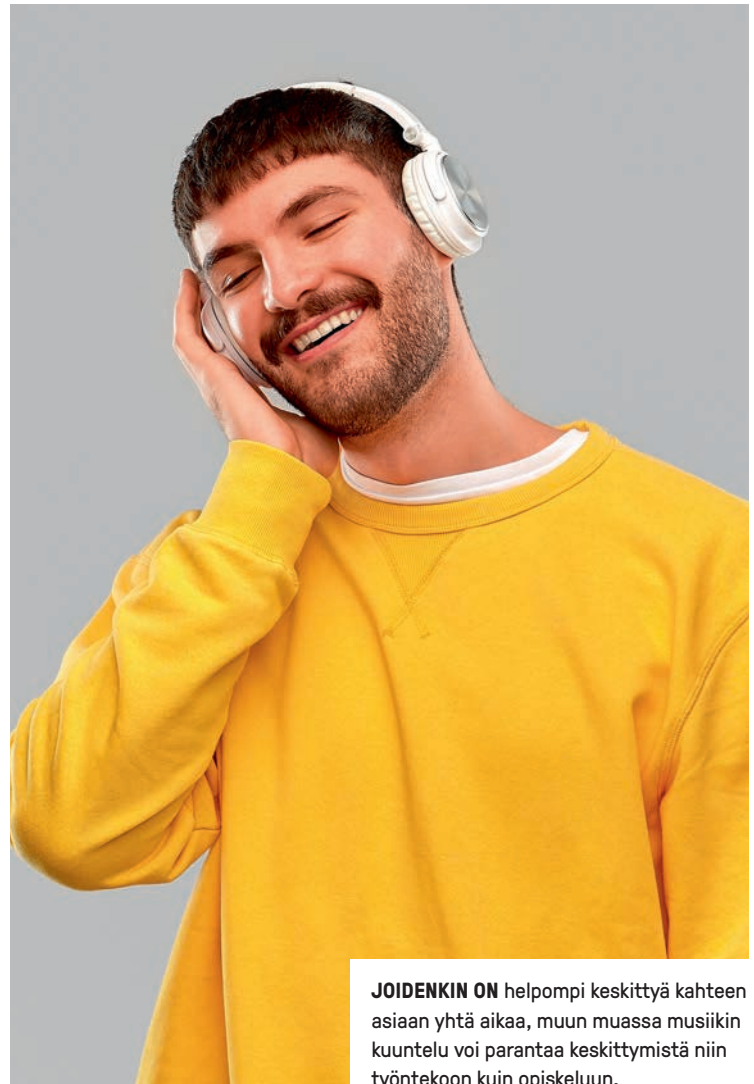
- ADHD-ihminen tarvitsee mielenkiintoista työtä. Eräs sähköasentaja uupui työssä, kun hänelle annettiin päivästä toiseen samanlaisia tehtäviä. Kannattaa miettiä yhdessä työn sisältö innostavaksi, Suominen sanoo.

ADHD-ymmärrys on Suomisen mukaan lisääntynyt. Parannettavaa silti riittää. Diagnoosin antaminen voi johtaa siihen, että syitä toimimattomuuksiin etsitään vain yksilöstä eikä esimerkiksi työyhteisöstä tai levottomaksi muuttuneesta yhteiskunnasta.

- Kaipaen keskustelua siitä, miksi työolot ovat muuttuneet yhä vaikeammiksi tai miksi joidenkin nuorten syrjäytyminen kroonistuu helposti.

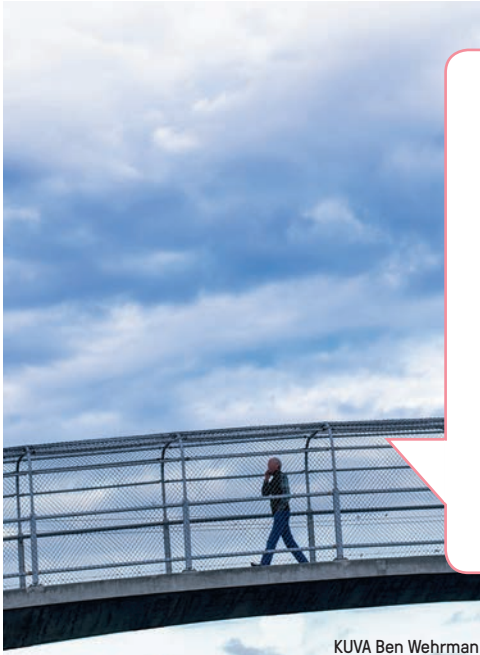
LUE LISÄÄ adhd-liitto.fi, adhdutuksi.fi, saulisuominen.fi

ADHD VOIDAAN kääntää työelämässä voimavaraksi. Viisas esihenkilö pohtii, mitä vahvuuksia työntekijällä on ja miten niitä voi hyödyntää.

JOIDENKIN ON helpompi keskittyä kahteen asiaan yhtä aikaa, muun muassa musiikin kuuntelu voi parantaa keskittymistä niin työntekoon kuin opiskeluun.

KUVA Ben Wehrman

Mitä mieltä eläkeputken poistosta?

HALLITUS ON PÄÄTTÄNYT yli 55-vuotiaiden työllisyyttä parantavista toimista. Yksi niistä on työttömyysturvan lisäpäivien, niin sanotun eläkeputken, poistuminen asteittain vuodesta 2023 alkaen. Vastapainoksi tehostetaan työvoimapalveluja, pidennetään yli 55-vuotiaiden muutosturvakoulutuksen kestoa ja otetaan käyttöön uusi irtisanomiskorvaus.

Onko Suomessa ikärasismia? Entä parantaako putken poistaminen ikääntyvien työllisyyttä? Vastaaajina kolme JHL:n edustajiston jäsentä.

TULEEKO MIELEESI KYSYMYS,

jonka haluat esittää JHL:n jäsenille?

Lähetä se osoitteeseen motiivi-palaute@jhl.fi

Anne Granroth
pääluottamusmies
PORI

Suomessa esiintyy ikärasismia ainakin jonkin verran. Se kohdistuu erityisesti työuransa loppupäässä oleviin, joiden työkyky on heikentynyt. Heistä työnantaja pyrkii herkemmin eroon.

En usko, että eläkeputken poisto lisää ikääntyvien työllisyyttä. On tarjolla nuoria ja koulutettuja, ja heidät voi palkata pienemmällä palkalla kuin mahdollisesti sen osaavan ammattilaisen. Minusta ikääntyneiden työntekijöiden osaamista ja hilaista tietoa ei arvosteta tarpeeksi.

Eläkeputken poistamisen sijaan pitäisi kiinnittää huomiota jo työssä olevien jaksamiseen. Lisäksi pidempään työelämästä poissa olleet saattavat tarvita ensin kuntoutusta ja koulutusta ennen kuin kykenevät työhön.

Pia Honkanen
pääluottamusmies
JÄRVENPÄÄ

Ikääntyvien työllisyys paranee kulttuurinmuutoksella. Työnantajien on ymmärrettävä, että tämän hetken 55-vuotias on täydessä työterässä, kultaakin kalliimpi. Niin sanotut maanantaikappaleet ovat karsiutuneet, eikä 55-60-vuotiailla ole pieniä lapsia, joita pitää jäädä kotiin hoitamaan.

Suomessa on helppo irtisanoa ikääntyviä ja nuorempiakin. Ihmisiä laitetaan pihalle ja jäljelle jääneillä teetetään jäätävä määrä työtä, kahden työt yhdellä.

Joskus kuuttakymppiä lähestyvät sanovat itse, että heidät voi irtisanoa. Eläkeputken poisto voi kannustaa jatkamaan työuraa pitempään. Se kuitenkin edellyttää, että työtaakka ei ole kohtuuton ja keksitään uusia keinoja jaksaa työssä.

Esko Syrjä
luottamusmies/NRC Group
KÄRKÖLÄ

Eläkeputken poistaminen ei ratkaise ikääntyvien työntekijöiden työllistämiseen liittyviä haasteita. Monella "kriittiseen" ikään tulleella alkaa olla työkykyä heikentäviä fyysisiä rajoitteita, ja jos hän tulee firman yt-neuvottelujen yhteydessä irtisanotuksi, ei mikään uusi firma halua häntä palkata.

Suhtaudun aika skeptisesti myös ikääntyvien kohdistuvaan palkkatukeen, sillä se on pikemminkin markkinointitikka.

Onko Suomessa ikärasismia? Varmasti! On työnantajalle halvempi palkata nuorempi aloittelija kuin varttuneempi, jolle on jo vakiintunut tietty tulotaso. Ikääntyneisiin työntekijöihin kohdistuvaa rasismia yritetään kitkeä ja katkeä, mutta syrjintä on tosiasia.

Öppen för intryck

Jan Stenberg åtar sig gärna specialuppdrag som kräver planering och hantverkarkunskap.

text Marina Wiik Foto Patrik Lindström

Ta på hörselskydd, ni kommer att behöva dem! hojtar **Jan Stenberg.**

En cirkelsåg kör igång och kapar med lätthet av tallribban som Stenberg sträcker fram.

Han granskar resultatet och gör ett fyrkantigt hack i ändan på de avkapade träbitarna. Emellanåt sneglar han på en skiss i ett litet anteckningsblock.

- Jag gillar att fästa trädelar med fogar i stället för spikar eller skruvar. Det är både hållbart och snyggt, säger Stenberg.

Hans snickrande kommer att resultera i ett stöd som ska göra det lättare för rörelsehindrade barn att nå handfatet på en dagistolett. Det mesta av sin arbetstid tillbringar Stenberg ändå utanför Sibbo kommuns depå.

Som reparationsyrkesman renoverar och underhåller han daghem, skolor och andra kommunala byggnader. Uppgifterna består av allt från att tätta fönster till att måla väggar eller lägga golv och reparera klätterställningar.

- Som mest har jag varit på sex platser under en arbetsdag.

Civiltjänst som inkörsport

Jan Stenberg har alltid varit händig och öppen för att lära sig nya saker. Han växte upp i Kullo i Borgå och fick tidigt hjälpa sin pappa att skruva bilar och utföra reparationer i hemmet.

Efter högstadiet började han studera till verkstadsmekaniker. Han utexaminerades 2012 och utförde sin civiltjänst på parkavdelningen i Borgå. Han fortsatte jobba där i några år efter tjänstgöringens slut, men blev alltid arbetslös till vintern.

- För att fördriva tiden började jag snickra nyttoföremål till vänner och bekanta. Det var inte speciellt lönsamt, men jag fick viktig arbetserfarenhet.

När Sibbo kommun erbjöd ett längre vikariat på sin parkavdelning, grep Stenberg chansen. I början hörde han till ett arbetslag som reparerade gungor, klätterställningar och andra redskap i lekparken och på daghemsgårdar. Småningom bytte han till byggavdelningen och 2019 fick han fast anställning.

- Lönen är sämre än inom byggbranschen i allmänhet. Å andra sidan sitter man ganska säkert och kan räkna med att pengarna trillar in regelbundet på kontot.

Yngst i arbetslaget

Stenbergs arbetsdag börjar klockan sju och slutar halv fyra. I normala fall inleds den med ett morgonmöte då dagens upp-

– Jag vill bidra till att hantverkar-traditionerna lever vidare.

SNICKERIVERKSTADEN där Jan Stenberg jobbar flyttar snart till nya utrymmen några kilometer från den nuvarande depån i Nickby.

JAN STENBERG gillar att fästa trädelar med fogar i stället för att använda skruvar och spikar. Träbiten på bilden utgör en del av ett hjälpmedel han tillverkat enligt önskemål från ett dagis.

drag fördelas. Under coronaepidemin har cheferna jobbat på distans, vilket har påverkat rutinerna.

– Vi har inte haft några videomöten, utan printar själva ut en lista med anmälningar som kommit in elektroniskt och delar sedan upp arbetet.

På grund av epidemin är det också svårare än tidigare att få information.

– Man måste vara mer aktiv själv och fråga om något är oklart i stället för att räkna med att viktig information når en vid kaffebordet eller hyvelbänken.

Stenberg är betydligt yngre än de andra i sitt arbetslag, vilket under den första tiden tog sig uttryck i en viss omsorg.

– Kollegorna har varit trevliga mot mig, men i början var de ivriga att förklara hur saker ska skötas. När de märkt att jag inte har tummen mitt i näven, har de låtit mig jobba självständigt.

Numera händer det att han själv instruerar kollegorna om alternativa sätt att utföra en uppgift. Han tror att det kan vara en generationsfråga i vilken grad man vågar erkänna att man inte vet eller kan något.

– För folk i min ålder är hjälpen några knapptryck ifrån, men äldre har kanske vant sig vid att pröva sig fram på egen hand.

Avvaktar med förtroendeuppdraget

Jan Stenberg blev medlem i JHL för tre år sedan och valdes till förtroendeman för timanställda i höst.

– Jag har en ganska stark rättskänsla och det verkar som om andra litar på mig och uppfattar mig som ärlig. Då ingen annan var frivillig, beslöt jag att ge uppgiften en chans.

Han har inte ännu hunnit ta itu med sitt uppdrag på allvar eller göra upp några konkreta mål för det.

– Jag avvaktar tills jag gått en förtroendemannakurs och vet mera vad det handlar om.

Något som garanterat kommer att landa på hans bord är frågan om att i framtiden övergå från timavlöning till månadsanställning för kommunalt anställda.

– Timavlöning är en väletablerad arbetsform som anställda uppfattar som fungerande. Med månadsanställning skulle vissa förmåner kanske falla bort. Själv känner jag mig kluven i frågan.

Stenberg trivs bäst när arbetet går undan. Han har inget emot att byta några ord med människor på de arbetsplatser han besöker, utan tycker att det hör till jobbet att ha en viss social kompetens.

– Vi har ingen minuttidtabell. Ibland måste vi rycka ut med kort varsel, men oftast får jag göra mitt jobb så att det blir bra.

För närvarande iordningställs en ny depå några kilometer från den nuvarande depån på Stationsvägen i Sibbo. Stenberg ser fram emot flytten på vårkanten.

– Vi har fått ge önskemål om hur utrymmena ska se ut och var maskiner ska placeras. Dessutom får vi ett plant golv, i nuläget måste vi mäta och lägga ut stöd för att få raka vinklar när vi bygger något större inomhus.

Det börjar skymma ute, men Jan Stenberg jobbar vidare. Han räknar med att få stödet till handfatet klart till hälften innan han slutar för dagen.

– Jag är ofta den som släcker och låser. □

Huumori sulattaa ennakkoluulot

Näyttelijä Christoffer Strandbergin suosiota ryydittävät intohimo uuteen ja mummin henkinen perintö.

teksti Tarja Västilä kuvat Roope Permanto

Luantaina 20. lokakuuta vuonna 2018 näyttelijä **Christoffer Strandberg** valloitti ensi kertaa suomalaisten olohuoneet. Hänen *Putous*-hahmonsia oli laittoman hersyvä, epäilyttävän mukava ja rikollisen tyylikäs Barbi de Voro.

- Julkisuus iski heti: kaupassa limsahyllyjen välissä pikkutyttö tuli varoittamaan poliisista. Ensin en tajunnut ollenkaan, mietin vain, etten ole tehnyt mitään pahaa. Seuraavaksi kasalla äiti pyysi kuittiin nimmaria lapsille, jotka piileksivät pylvään takana.

Putous oli 12-vuotiaan Christofferin unelman jatkumo.

- Jo tuolloin päätin tulla näyttelijäksi. Olin esiintynyt kesäteatterissa Siuntiossa jo 9-vuotiaasta asti. Ensin se oli pelkkä harrastus. Sai riehua nuorisoseuran lokaalissa kavereiden kanssa. Aloin kuitenkin viihtyä näyttämöllä, ja yleisökin tuntui tykkäävän. Unelma muuttui intohimoksi ja lopulta työksi ja monimuotoiseksi tekemiseksi.

Vaikka haave vaihtui ammatiksi, on intohimo alaan säilynyt. Sitä ruokkii positiivinen asenne elämään.

Esikuvana mummi

Positiivisuudesta Strandberg kiittää kasvatustaan ja ennen kaikkea äitiään. Toinen rakas ihminen oli mummi, jolta hän kertoo oppineensa lämpöä, pyyteettömyyttä ja avoimuutta.

- Kävin mummin luona lataamassa akkuja hänen läsnäolostaan. Hän oli esikuvani ja voimani. Tapasin puolisoni ja menetin mummini saman vuorokauden aikana. Oli outoa, kun rinnakkain olivat pätkähullu rakastuminen ja syvä suru.

Strandberg puolisoineen muutti juurilleen Siuntioon kolme vuotta sitten.

- Paluu kotikulmille tuntui hyvältä kymmenen vuoden Helsingissä asumisen jälkeen. En halua olla jöröjukka keskellä metsää, tykkään, että on naapureita, joita voi moikata. Mutta kyllä minusta on tullut hiukan maaseudun ja luonnon lähettiläs. Luonto ja juurilla oleminen vaikuttavat hyvinvointiin.

Vuoden siuntiolaiseksi valittu Strandberg haluaisikin Suomen kehittyvän niin, ettei kaikkien tarvitse asua ahtaasti kaupunkien humussa.

- Kansakunnan hyvinvointi voi kimmota myös toisenlaisista lähtökohdista.

Strandberg näyttää ranteestaan äiti ja tytär -faneiltaan lahjaksi saamaansa korua, jossa on sanat Sjundeå, skärgård ja hav eli Siuntio, saaristo ja meri.

- Meri on mielenterveyteni perusta, tarvitsen sitä. On terveellistä tuntea itsensä pieneksi seisossa meren äärellä. Kun oma arki on kiireinen, ja kuvittelee sen tärkeäksi, huomaakin, että on ihan mitätön tyyppi kaikkeuden keskellä.

Suosiostaan huolimatta Strandbergissä on siis aimo annos vaatimattomuutta.

Työtärjouksia ropisee

Putouksessa Strandberg saavutti suomenkielisten suosion. Ruotsia taitaville hän oli tuttu jo entuudestaan. Ruotsinkielisellä linjalla Teatterikorkeakoulussa opiskellut nuorimies sai jo ennen valmistumistaan työtärjouksen Teatteri Viiruksesta.

- Kirjoitin, ohjasin ja näyttelin. Viiruksessa vierähti 2,5 vuotta ja kiertelimme esityksen kanssa liki kaikki suomenruotsalaiset kunnat läpi. Tuolloin vahvistui se, että haluan olla osa prosessia eli myös käsikirjoittaa ja ohjata.

Osaksi prosessia Strandberg ylsi jo kymmenvuotiaana, kun hän esitti *Punahilkassa* jänistä. Hän ehdotti, että jäniksellä voisi olla heinänuha. Läpi meni.

- Tykkään luoda itse olosuhteet esiintymiselle.

Lisäksi kun lentokoneessa istuu oikean ihmisen viereen, voi saada työtärjouksen. Strandbergia pyydettiin juontamaan *Yle X3M* -aamulähetyksiä, mutta kello neljältä herääminen ei ollut ihan haaveissa. Aamuankkurina hän viihtyi puolitoista vuotta, ja kuulijat saivat osan juontajan imitaatiotaidoista.

- Minusta tuli omanikäinen, ja sain tehdä nuorille sisältöjä. Ylellä tein myös somesisältöjä Arenaan samalla, kun keikkailin, imitoin, käsikirjoitin ja tein teatteria. Työtahti on ollut alusta asti sama. Alussa oli enemmän kaikkea, nytkin töitä on hirveästi, mutta voin paremmin keskittyä.

Strandbergin mukaan kaksikielisyydestä on hyötyä, koska työmahdollisuuksia tulee enemmän. Keikalla yritysmaailmassa on tarvittu myös englantia.

AIKAJANA

1989

Syntymävuosi 80-luvun tyyli vuosikymmeneltä.

1999

Spice Girls, 1. tyttöystävä, ala-asteen discot.

2005

Siuntioista lukioon Helsinkiin.

2008

Toivoa täynnä: Teatteri-korkeakoulu, Obaman voitto.

2012

Mummin menetys, puolison tapaaminen.

MITKÄ OVAT
URASI PARHAAT
BILEET, CHRISTOFFER
STRANDBERG?
KATSO VIDEO

motiivilehti.fi

*– En ole kiinnostava
ihminen, mutta
toivottavasti työni
kiinnostaa.*

– On ihanaa olla välillä vähän hirveä ja itsekäs.

Inhimillisyyttä maailmaan

Nuoriin Strandberg on ollut lähemmässäkin kosketuksessa kuin vain eetterin välityksellä. Hän vieraillee kouluissa kannustamassa nuoria uskaltamaan, hyväksymään itsensä ja luottamaan muihin.

- Haluan edistää inhimillisyyttä ja valaa uskoa nuoriin.

Strandberg on puhunut avoimesti puolisoistaan **Janne Strandbergista**. Muutoinkin hän haluaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Julkisuus tuo vaikutusvaltaa. Vaikka Christoffer Strandberg on monen silmissä noussut niin seksuaali- kuin kieli-vähemmistöjen edustajaksi, hänelle yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei tarkoita nousemista barrikaadeille.

- Tietysti voisin pysyä mysteerinä, mutta jos pikkuisen antaa yksityiselämästään, ei ole niin paljon urkittavaa. En ole kiinnostava ihminen, mutta toivotavasti työni kiinnostaa.

Työstään Strandberg on saanut lähinnä myön-teistä palautetta. Muuttaman kerran hän on tosin joutunut ihmettelemään, kuinka luovasti ihmiset osaa- vat olla ilkeitä. Hän myöntää, että sosiaalisen median lynkkauskulttuuri ahdistaa ja tuo mielipahaa.

- Jos sanoo jotain typerää, aina voi pyytää anteeksi. Haluan ajatella, että niin positiivinen kuin negatiivinen palaute johtuu siitä mitä teen, ei minusta. Eli mitä annan, saan myös takaisin. Olen positiivinen ja suhtaudun samoin muihin ihmisiin.

Uskottavuus tärkeintä

Strandberg toteaa olevansa intuitiivinen mutta määrätietoinen. Oudosti haaveet ovat muuttuneet todeksi: Putous toteutui ja *Tanssii Tähtien Kanssa* -kilpailukin.

- Ylellä aloin jo kaivata haasteita näyttelijänä. Koekuvausten jälkeen Putous tuli kuin salama tai- vaalta, ja samaan aikaan alkoi *Kinky Boots* -musikaali Kaupunginteatterissa.

Sittemmin Putous-hahmoja on kertynyt kaksi lisää, Nöpö-Felix ja Salon Seija. Hahmot synty- vät joko pitkän pohdinnan tai hetkellisen oivalluk- sen tuloksena. Näyttelijä tunnustautuu tarkkailijaksi - ympäriltä voi napata aineksia. Salon Seijassa hän kertoo toteuttaneensa omia pimeitä puoliaan.

- On ihanaa olla välillä vähän hirveä ja itsekäs.

Tanssii Tähtien Kanssa -ohjelma sopi näyttelijälle, joka on aina haaveillut tanssimisestä.

- Pääsin pois omalta mukavuusalueeltani tanssi- maan paritanssia ammattilaisen kanssa. **Jutta Hele- niuksesta** tuli sielunystäväni. En mennyntä voitta- maan kilpailua vaan itseni.

Tekeepä mitä hyvänsä Strandbergin mukaan tär- keintä on olla uskottava tai ainakin antaa illuusio siitä. Hahmo tai rooli on yleensä kehollisella tasolla ja kiinnittyy rekvisiittaan. Kun näyttelijä ajaa töistä kotiinsa, Nöpö-Felix hampaineen ei seuraa mukana.

Komiikkaa kontekstissa

Strandberg luotti etukäteen siihen, että Putous sujuu hyvin. Improvisaatio antoi työkaluja selviytymiseen.

- Vahvuuteni ja taitoni on se, että voin olla hetken ilmassa ja tiedän laskeutuvani maanpinnalle. Olen aina ollut heittäytyjä ja halukas hyppäämään uuteen. En olettanut onnistuvani, mutta luotin siihen.

Näyttelijä toteaa olleensa lapsena epävarma, ja selviytymiskeinona olivat äänekkyyys, vitsailu ja itse- ironia. Huumori kimpoaa vuosien takaa.

- Ennakkoluulot sulavat huumorilla, ja sen avulla pääsee ihmisten sydämiin. Huumori on myös loista- vana tapa käsitellä yhteiskunnallisia asioita ja herät- tää keskustelua. Nauru sinänsä on arvo, joka on uni- versaalia ja yhdistää ihmisiä.

Strandbergin mukaan kaikesta voi tehdä komiik- kaa, mutta konteksti ratkaisee. Perheohjelmassa pitää ymmärtää, että katsojissa on myös lapsia.

Korona kosketti

Koronavuosi on vaikuttanut jokaiseen, eikä Salon Seijakaan päässyt juoruilemaan yritystilaisuuksiin.

- Oli hyvä, että olin ollut niin monessa mukana, joten liki kuukauden totaalisen pysähdyksen jälkeen kaikki lähti taas rullaamaan. Touko- ja kesäkuussa töitä riitti, heinäkuussa pystyin lomailemaan.

Televisiotöihin korona ei ole vaikuttanut. Strand- berg kiittelee tuotantoyhtiöitä, jotka ovat hoitaneet turvallisuusasiat kunnialla. Pikkujoulujuontoja ja yritysseminaareja taas on pystynyt hoitamaan etänä.

- En voi valittaa, mutta monet kollegat ovat pulassa. Huolestuttaa, miten poikkeusajasta selvi- tään. On silti hienoa, miten asiasta on otettu poliit- tista vastuuta.

Hän näkee viime vuodessa myös hyvää.

- Vuosi opetti, ettei itseään kannata peilata vain työn kautta. Maaseutu ja hyvät ihmissuhteet pitävät hengissä. □

2013

Ensimmäinen oma näytelmä.

2018

Ensi kertaa Putouksessa, *Kinky Boots* -musikaali.

2019

Salainen haave toteutuu: *Tanssii Tähtien Kanssa*.

2021

Pesti Putouksen juontajana alkaa.

Motiivini

MINKÄ HAHMON HALUAISIT TEHDÄ PUTOUKSEEN?

Ei tällaista voi paljastaa! Mutta haluaisin olla suuren draaman pahis, kuten ensi vuonna Törnävän kesäteatterissa Seinäjoella olen Shakespeare, musikaalin diiva rokkistara.

ENTÄ MIKÄ HAHMO OLISIT MASKED SINGERISSÄ JA MIKSI?

Olin voinut olla Pakkanen, androgyyni, joka leikkitteli sukupuoli-rooli-identiteettien välimaastossa. Tai sitten Ankerias.

MITEN IMITAATTORI LUO ONNISTUNEEN CHRISTOFFERIN?

Kannattaisi parodioida naurua. Minulla on myös pyykkilauta otsassa, todelliset makkarat. Hiuksistakin voisi lähteä. Jos imitoisin itse itseäni, olisin ilkeä ja armoton.

Yhteisjärjestö jatkaa Kulosaaressa

JHL:n Helsingin yhteisjärjestö jatkaa Kulosaaren kartanon isäntänä ja samalla Helsingin kaupungin vuokralaisena. Mitä muuta 25 yhdistyksen ja 13 000 jäsenen yhteisjärjestölle kuuluu?

teksti Ulla Puustinen kuvat Esko Jämsä ja Ulla Puustinen

Monta ikäpolvea helsinkiläisiä JHL:n ja KTV:n jäseniä ja aktiiveja on tehnyt talkoilla työtä kunnostaakseen Kulosaaren kartanoa ja koko kartanomiljöötä.

Seuraava **Martta M. Karin** kuvaus löytyy **Tuula Jurmun** kokoamasta historia-tiivistelmästä: *Vuoden 1937 kesällä, kun kartano annettiin keskustoimikunnan hallintaan, oli päärakennus aivan rappiotilassa. Alma Lehtimäen johdolla Kivelän ja Auroran sairaalan työt olivat innokkaimmin pesu- ja puhdistustalkoissa. Sen jälkeen muurarit muurasi, puusepät naputtivat ja maalarit maalasi. Helsingin kaupunki oli myöntänyt määrärahan korjauksia varten, mutta sen verran pienen, että työt oli suoritettava talkootyönä.*

1810-luvulla rakennettu kartano oli siirtynyt Helsingin kaupungin omistukseen 1927. Kymmenen vuotta myöhemmin kaupunki vuokrasi arkkitehti **Carl Ludvig Engelin** suunnitteleman kartanon piharakennuksineen omia työntekijöitään edustavalle Helsingin Kunnan työntekijäin keskustoimikunnalle, eli nykyiselle Helsingin yhteisjärjestö JHL:lle.

Talvisodan ja jatkosodan aikaisia lyhyitä katkoksia lukuun ottamatta kartano ympäris-

töineen on toiminut liiton jäsenten kesäisenä keitaana ja tilaisuuksien pitopaikkana - ja samalla työmaana ja talkoo kohteena. Kovan asuntopulan vuosina 60- ja 70-luvuilla kartanon huoneissa myös majoituttiin.

Ja jatkoa seuraa: joulukuussa 2020 JHL:n Helsingin yhteisjärjestö solmi toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen kaupungin kanssa.

- Sopimus kattaa kartanon, Pehtoorin talon, Rengintuvan, Marttatalon sekä kaksi varastoa ja saunan maapohjineen ja venekerhon käytössä olevat kaksi rakennusta, kertoo puheenjohtaja **Stefan Loman**.

Avustus kattaa vuokran

Entiseen tapaan yhteisjärjestö maksaa tiloista vuokraa kaupungille ja vastaa lisäksi rakennusten käyttökuluista kuten vedestä ja sähköstä sekä alueen huollosta ja ylläpidosta.

Mahdolliset kiinteistön korjauskulut määräytyvät osapuolten kesken sovitun vastuunjako- taulukon mukaisesti.

Joulukuussa kaupunginvaltuusto päätti myös yhteisjärjestön vuotuisesta yleisavustuksesta, joka kattaa vuokran mutta vain pienen osan rakennusten ylläpitokustannuksista.

- Ne on katettu ja katetaan jatkossakin toiminnan tuotoilla ja järjestön omilla varoilla.

Kun korona taittuu ja palataan lähemmäs tavallista arkea, on kartano jälleen vuokrattavissa jäsenistölle ja muille tilaisuuksia ja tapahtumia varten, sanoo Loman.

Ympärivuotinen talonmies saatiin vuonna 1970. Tätä nykyä vastuu kartanon siisteydestä sekä alueen hoidosta ja turvallisuudesta sekä toimintojen pyörittämisestä on alueella asuvalta vahtimestarilla.

Aito halu kehittää aluetta

Stefan Loman on tyytyväinen uuteen vuokrasopimukseen, mutta muistuttaa, että monia alueen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä on edelleen auki.

- Alueen asemakaava on vahvistamatta ja JHL:n jäsenten kesämajoja ja viljelypalstoja koskeva maanvuokrasopimus edelleen solmimatta. Hyvän sijaintinsa takia alue kiinnostaa monia toimijoita ja palikoiden asettuminen kohdilleen vaatii vuoropuhelua kaupungin ja alueen muiden toimijoiden kanssa.

Lomanin mukaan yhteisjärjestö on alueella arvostettu toimija ja saanut toiminnastaan kehuja ja kiitoksia.

- Samalla olemme voineet lisätä jäsenten toimintamahdollisuuksia. Aiomme jatkaa kartanon ja koko alueen kehittämistä rohkeasti

vielä enemmän avoimemmaksi ja elämyksellisemmäksi niin JHL:läisille kuin muille kaupunkilaisille.

Uudet tuulet puhaltavat

Stefan Loman, 40, aloitti yhteisjärjestön johdossa vappuna 2018. Lomanin valinta puheenjohtajaksi tarkoitti sukupolvenvaihdosta, toimintatapojen uudistamista ja yhteisjärjestön roolin kirkastamista.

Muutos näkyi jo viime talven pääluottamusmiesvaaleissa. Luottamustehtävistä kiinnostuneita kannustettiin ehdolle, ja 26:een pääluottamusmiehen ja varapääluottamusmiehen tehtävään valittiin peräti 17 uutta.

Myös yhteisjärjestön verkkosivut uudistettiin.

- Sivujen tarkoitus ei ole pelkästään näyttää hyvältä vaan palvella jäseniä aiempaa paremmin ja tehdä yhteisjärjestön edunvalvontatyö näkyväksi.

Jo vuoden ajan yhteisjärjestön hallitus ja useat työryhmät ovat valmistelleet uutta strategiaa, jolla halutaan tehostaa Helsingin kaupungin ja sen liikelaitosten, yhtiöiden ja säätiöiden palveluksessa olevien JHL:läisten edunvalvontaa.

- Strategiatyön tavoitteena on hyödyntää yhteisjärjestön nykyiset resurssit ja osaaminen mahdollisimman hyvin, rakentaa aiempaa vaikuttavampi edunvalvontaketju ja kohdentaa edunvalvontaresurssia sinne, missä sille on kulloinkin akuutein ja suurin tarve. □

JHL:N Helsingin yhteisjärjestön puheenjohtaja Stefan Loman.

**“HAE HYVÄN TEKEMISEN
YAMK-KOULUTUKSEEN”**

YHTEISHAKU 17.-31.3.
DIAK.FI/YHTEISHAKU

SYVENNÄ ASiantuntijuuttasi
YAMK-TUTKINNOLLA - VAIKKA TYÖN OHESSA.

ARVO- JA YHTEISÖLÄHTÖINEN TYÖN KEHITTÄMINEN
MONIALAINEN JA YHTEENSOVITTAVA JOHTAMINEN
GLOBAL CHANGE IN COMMUNITIES
PEOPLE-CENTRED AND INNOVATIVE LEADERSHIP IN HEALTH SERVICES

Yt-lakiin ehdotetaan henkilöstön edustusta

SUOMEN HALLITUS ON sorvaamassa uusiksi lakia yhteistoiminnasta yrityksissä, eli yhteistoimintalakia (yt-laki). Tarkoituksena on kehittää toimintakulttuuria, jossa työnantaja ja henkilöstö toimisivat yhteistyön hengessä toistensa oikeuksia ja velvollisuuksia kunnioittaen.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) asettaman kolmikantaisen työryhmän mietintö valmistui marraskuussa. Siinä ehdotetaan säädettäväksi uusi yt-laki, joka korvaisi voimassa olevan yt-lain sekä osaksi henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain. Säännökset hallintoedustuksesta siirrettäisiin yt-lakiin. Laki tulisi voimaan vuoden 2022 alusta. Mitä laki käytännössä toisi tullessaan? □

HENKILÖSTÖN EDUSTUS

Henkilöstöllä olisi edustus siinä yhteisön toimielimessä, jossa tosiasiallisesti käsitellään tärkeitä liiketoimintaa, taloutta ja henkilöstön asemaa koskevia kysymyksiä. Tämän uskotaan edistävän tiedonkulkua, henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia ja tiedonsaantia. Samalla henkilöstön asiantuntemus tulisi hyödynnettäväksi yritystä koskevaan päätöksentekoon. Henkilöstön edustajalla olisi oikeus saada koulutusta tehtävää varten.

JATKUVA VUOROPUHELU

Työnantajan ja henkilöstön edustajan olisi käytävä säännöllistä vuoropuhelua vähintään neljännesvuosittain. Vuoropuheluvollisuus koskisi muun muassa yhteisön kehitysnäkymiä, taloutta, sääntöjä, käytäntöjä ja työvoiman käyttöä sekä henkilöstön rakennetta, osaamisen kehittämistä sekä työhyvinvointia. Osana vuoropuhelua työnantaja laatisi yhteistyössä henkilöstön edustajan kanssa työyhteisön pitkäjänteisen kehittämissuunnitelman.

NEUVOTTELUT MUUTOKSISSA

Työnantajan työjohtovalvan piiriin kuuluvista olennaisista henkilöstövaikutuksista sekä työvoiman käytön vähentämisestä olisi käytävä muutosneuvottelut. Neuvottelumenettelyt vastaisivat pääpiirteissään nykyistä voimassa olevaa lakia. Lisäksi ehdotetaan vahvistettavaksi henkilöstöedustajan oikeutta tehdä neuvotteluissa ehdotuksia ja täsmennettäisiin neuvotteluiden käynnistämisen ajankohtaa.

KETÄ LAKI KOSKEE?

Yhteistoimintalakia sovellettaisiin yrityksiin ja yhteisöihin, joiden palveluksessa työskentelee vähintään 20 työntekijää. Henkilöstön hallintoedustus koskisi vain sellaisia yrityksiä, joiden Suomessa työskentelevien työntekijöiden määrä on vähintään 150. Laki ei koskisi julkisyhteisöjä, kuten kuntia, kuntayhtymiä, valtion virastoja ja laitoksia. Myöskään kirkon ala ei olisi lain piirissä.

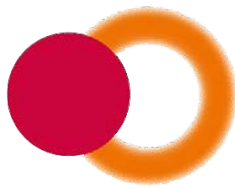
Merja Hyvärinen

Työelämäasiantuntija
Yksityisten sopimusalojen ja
työelämän laadun toimialue, JHL

HENKILÖSTÖN EDUSTAJIEN aloiteoikeuden parantaminen ja jatkuva vuoropuhelu ovat hyviä askelia kohti entistä tasaveroisempaa vuoropuhelua. Ajatus kuitenkin vesitty mahdollisuuteen sopia toisin: voi olla, että yrityksessä käydään vuoropuhelua vain kerran vuodessa. Lakia tulisi soveltaa nykyistä pienempiin yrityksiin, ja kirkon ala tulisi saada yhteistoimintalain soveltamisen piiriin. Muutosturvaa koskevan kirjauksen pois jättö ei ole perusteltua.

LUE ASIASTA LISÄÄ

tem.fi > hakusana yhteistoimintalaki

Ajankohtaista alkuvuonna

Uudet verokortit tulevat voimaan 1.2.2021.

Työttömyyskassa saa verotiedot suorasiirtona jos olet ollut työttömyyskassan jäsen tai liittynyt 15.1.2021 mennessä. Verokorttia ei tällöin tarvitse toimittaa erikseen. Ennakonpidätystietosi voit tarkistaa eWertti Nettikassasta.

Suoraan saatavat verotiedot on laskettu palkkaa varten, jolloin verohallinnon päätöksen mukaan kassan maksamien etuuksien ennakonpidätys on vähintään 25 prosenttia, vaikka verokortissa olisi pienempi prosentti.

Voit kuitenkin halutessasi tilata verokortin erikseen etuutta varten, jolloin ennakonpidätys voi olla pienempi. Verokortin tilaaminen onnistuu helpoiten sähköisen OmaVero-palvelun kautta. Korttia tilatessa valitse etuuden maksajaksi "Julkisten ja hyvinvointialojen tk", jolloin verokortti tulee sähköisesti työttömyyskassalle, eikä sitä tarvitse itse lähettää.

Verokortti etuutta varten astuu voimaan, kun se on työttömyyskassassa tallennettu tietoihisi. OmaVero-palvelun kautta suoraan toimitettavat verokortit saapuvat ja tallennetaan kassassa pääsääntöisesti seuraavana arkipäivänä.

Päivärahan taso 2021

Ansiopäiväraha muodostuu perus- ja ansio-osasta ja lapsikorotuksesta. Perusosa on Kelan maksaman peruspäivärahan suuruinen ja ansio-osa lasketaan hakijan työttömyyttä edeltäneistä tötuloista. Perusosa vahvistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti. Perusosa nousi 33,66 eurosta 33,78 euroon. Perusosan muutos vaikuttaa myös ansio-osan laskennassa käytävään taitekohtaan, joka nousi 3 209,10 euroon (aiemmin 3 197,70).

Kun päivärahan perusteena oleva palkka määritellään, veronalaisista palkkatuloista vähennetään työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja (TEL-vähennys) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua vastaava osuus. Prosenttivähennys nousi 4,14 prosentista 4,34 prosenttiin. Muutos vaikuttaa päivärahan suuruuteen silloin, kun uusi työssäoloaika täyttyy ja päivärahan perusteena oleva palkka lasketaan osin tai kokonaan vuonna 2021 ansaitusta palkasta.

Lapsikorotukset ovat vuonna 2021: yhdestä 5,30/pv, kahdesta 7,78/pv ja kolmesta tai useammasta lapsesta 10,03/pv.

Osa poikkeuslaeista jatkuu, kuntakokeilu siirtyy

Osaa korona-poikkeuslaeista on jatkettu 31.3.2021 asti. Sovitellussa päivärahasa ei käytetä erityistä sovittelujaksota ja laskennallista palkkaa. Sovitellun päivärahan suojaosa on 500 euroa kuukauden sovittelujaksolla ja neljän viikon jaksolla 465 euroa. Lisäksi yritystulot voidaan huomioida sovittelussa oman ilmoituksen perusteella.

Liikkuvuusavustuksessa työmatkan keston edellytys kokoaikatyössä säilyy yli kahdessa tunnissa (normaalisti kolme tuntia). Nämä ovat siis voimassa maaliskuun loppuun asti.

TE-toimiston työvoimapolitiittisten edellytysten osalta päätoiminen opiskelu ei estä työttömyysetuuden saamista lomautusajalta 31.12.2021 asti.

Työllisyyden kuntakokeilun alkaminen on siirtynyt vuodenvaihteesta maaliskuulle, jolloin tiettyjä TE-toimistojen tehtäviä siirtyy kuntien järjestettäväksi.

Lakimuutoksista löytyy tarkempaa tietoa työttömyyskassan nettisivuilta: tyottomyyskassa.jhl.fi.

eWertti Nettikassa on sähköinen asiointipalvelu, jonka kautta voit lähettää hakemukset ja ilmoitukset työttömyyskassaan itsellesi parhaiten sopivana ajankohtana.

Julkisten ja hyvinvointialojen työttömyyskassa

Postiosoite: PL 100, 00531 Helsinki
Sähköposti: tkassa@jhl.fi

eEmeli Puhelinkassa päivystää kellon ympäri numerossa **010 190 300** ja henkilökohtaisesti maanantai-torstai klo 10–14. eEmelissä saat ohjeita, voit tehdä kokonaan työttömän jatkohakemuksen, sekä tiedustella maksupäivää ja käsittelytilannetta.

(Hinta kiinteästä verkosta soittaessa paikallisverkkomaksu ja matkapuhelinverkosta soittaessa oman operaattorin hinnoittelun mukaan)

ARJA KURKELA
syntynyt 1966

KOTIPAIKKA
Sodankylä

AMMATTI
perhepäivähoitaja

PERHE
aviomies, kaksi aikuista poikaa

HARRASTUKSET
luonnossa liikkuminen, lukeminen ja sisustaminen

Työtä ja leikkiä

Arja Kurkela aloitti Sodankylän kunnallisena perhepäivähoitajana 30 vuotta sitten. - Tämä on työ ja elämäntapa, joka on luotu minua varten, hän sanoo.

teksti Ulla Puustinen kuva Kaisa Sirén

3

tuntia
ulkona
päivässä

5

huuli-
puna

30

vuotta
ammatti-
liitossa

4

lasta
hoidossa

0

kilometriä
työmatkan
pituus

9

tuntia
työpäivän
pituus

– Olen leikittäjä, laulattaja, askartelija, hoitaja, lohduttaja, kokki, siivoaja ja psykologi.

5

halausta
päivässä

38

kengän
koko

2

sometiliä

LUE LISÄÄ Miten käy
perhepäivähoidon?
motivilehti.fi

Klikkaa ostoksille JHL-SHOPiin! Nyt kaikki JHL-pipot 20% alennuksella

tarjous on voimassa ajalla 27.1.-28.2.2021

JHL-SHOP on verkkokauppa, jonka tuotteissa suosimme kotimaisuutta ja painotamme ekologisesti kestäviä ja eettisesti valmistettuja tuotteita.

Kaikkien toimitusten kiinteä toimitus- ja kuljetusmaksu on vain 4,00 euroa.

go.innoflame.fi/goshop/jhl/

Toivon tuojat

Kokemusasiantuntijat auttavat kehittämään sote-palveluja entistä asiakaslähtöisemmiksi. Lisäksi he ovat toivon tuojia vakavasti sairastuneille sekä päihde- ja muille riippuvaisille.

teksti Ulla Puustinen kuvat Silvi Kaarakainen ja Vesa Tyni

Menipä loimaalainen **Marita Rinne**, 57, minne tahansa, ensimmäiseksi hän zoomaa lähimmän vessan sijainnin. Rinne sairastaa haavaista paksunsuolen tulehdusta, ja kun hätä on suuri, on vessan oltava lähellä.

- Oireilin pitkään ja pahasti ennen kuin varmistui, mistä on kyse. Pahimmillaan elämäni keskittyi vessanpöntölle, hän kertoo.

Vuonna 1998 Rinne sai diagnoosin, pinkan reseptejä ja sairauslomatoistuksen Turun yliopistollisen keskussairaalan enterologian erikoislääkäriltä. Hän söi kiltisti lääkkeitä, ja vointi parani.

- Lääkäri soitti noin kolmen kuukauden kulu-
tua ja kyseli kuulumisia. Kerroin, että kaikki on hyvin, oireet poissa ja lääkekuuri melkein fina-
lissa. Siihen lääkäri ihmetteli, että mikä ihmeen kuuri. Et taida tajuta, että colitis ulcerosa on krooninen sairaus, joka seuraa hautaan asti.

Todennäköisesti lääkäri oli kertonut saman jo vastaanotolla, mutta se oli mennyt ohi potilaan korvien.

- Lääkärit ja hoitajat sanovat kyllä, mikä sairaus sinulla on, mutta heiltä puuttuu kokemus siitä, mitä elämä on sairaalaovien ulkopuolella. Mitä sairastunut voi ja saa kotona tehdä, mistä hän saa apua ja vertaistukea ja kenelle soittaa, jos ahdistaa.

Marita Rinne on koulutukseltaan lähihoitaja. Hän piti silti tärkeänä hankkia nimenomaan kokemusasiantuntijan koulutuksen voidakseen auttaa ja tukea kohtalotovereita.

Päihdetyöstä se kaikki alkoi

Kokemustoimija, kokemusvertainen, kokemusosaaja, koulutettu kokemusasiantuntija. Rakkaalla lapsella on monta nimeä.

Päihdekuntoutuksessa kokemusasiantuntijoita on hyödynnetty jo pitkään. Nykyään kokemuksen syvä rintaääni puhuu liki kaikkien somaattisten ja psyykkisten sairauksien hoidossa.

Kokemusasiantuntijoiden tarkkaa määrää on vaikea luotettavasti arvioida, mutta heitä on vähintään tuhat, luultavasti enemmän.

- Koulutettuja kokemusasiantuntijoita on yli 500, kertoo KoKoA - Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry:n puheenjohtaja **Riikka Nieminen**.

Fattaluudatkin ovat kokemusasiantuntijoita. Stop huumeille ry alkoi kouluttaa luutia jo vuonna 2011. He toimivat vertaispalveluohjaajina Kelan ja sosiaalitoimistojen asiakaspisteissä ja neuvovat asiakkaita tukiviidakossa ja lomakkeiden täytössä. Jotkut pitävät myös omia asiakasvastaanottoja.

Uskontojen uhreista vankilakundeihin

Viime vuosina kymmenet potilasjärjestöt ovat kouluttaneet yhdessä sairaanhoitopiirin, kuntien ja terveyskeskus- ja hyvinvointikuntayhtymien kanssa eri sairauksien kokemusasiantuntijoita.

Heitä on koulutettu myös erilaisista häiriöistä ja riippuvuuksista kärsiville, kuten syömishäiriöisille ja peli- ja nettiriippuvaisille.

Sittemmin kokemusasiantuntijuus on laajentunut myös muihin elämänilmiöihin.

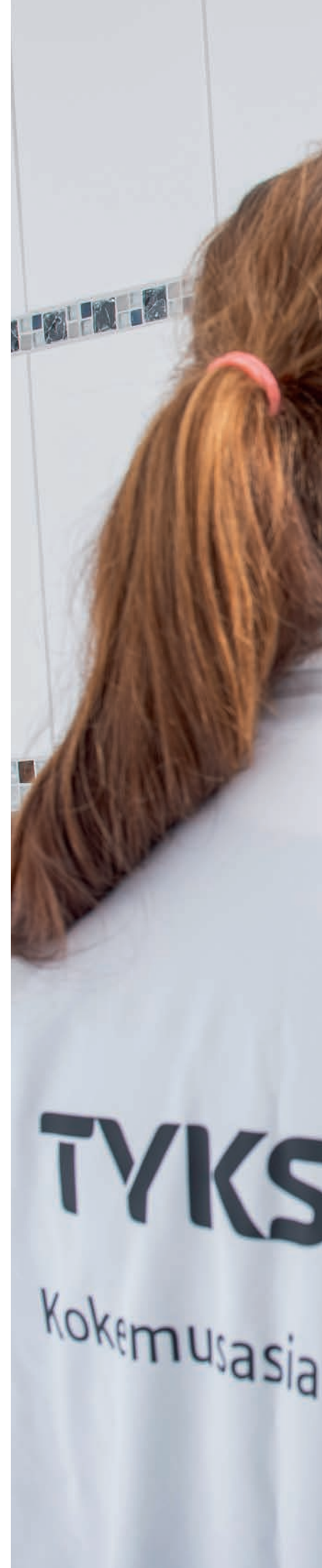
- Ihan vähän aikaa sitten olin kouluttamassa Uskontojen uhrien tuki ry:lle kokemusasiantuntijoita. Se on hyvä esimerkki siitä, miten kokemusasiantuntijuuden kenttä laajenee sitä mukaa, kun maailma muuttuu, sanoo Nieminen.

Toinen esimerkki on Keijo-hanke, jossa kehitetään kokemusasiantuntijakoulutusta päihde- ja rikostaustaisille, esimerkiksi vapautuville vangeille, jotta sopeutuminen siviiliin sujuisi ja rikosten uusimisriski pienenesi. Varsinkin pitkän tuomion istunut on saattanut vieraantua yhteiskunnasta ja voi tarvita tukea esimerkiksi netin käytössä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö on kehittänyt samantyyppistä kokemusasiantuntijatoimintaa 15-29-vuotiaille rikostaustaisille nuorille. Myös konkurssin tehneille yrittäjille on tarjolla tukea saman kokeneilta.

Elämän kolkko koulu

Lahtelaisen **Iris Hietamäen**, 46, elämän alku oli hiuskarvan varassa. Äiti menehtyi raskaudenajan verenmyrkytykseen, ja hän itse tuli maailmaan hätäsektiolla.

– Huumori ja vessapassi on oltava aina mukana!

ntuntija

USEIN VESSASSA. JHL:läinen Marita Rinne on suolistosairauksien kokemusasiantuntija. Koulutuksen tehtävään hän sai Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä.

KORKKARIT JALKAAN. Vaaleanpunaiset korkokengät ovat kokemusasiantuntijana toimivan Iris Hietamäen tavaramerkki.

– Olin tehnyt kaikki väsyneen vanhemman virheet, ja nyt oma lapsi oli huostassa.

Elämänsä kymmenen ensimmäistä vuotta Hietamäki eli yhdessä isänsä ja kahden äitipuolen kanssa. Elämä oli levotonta, ja sitä sävyttivät isän runsas alkoholin käyttö, tämän ennakoimattomat raivokohtaukset ja fyysinen väkivalta.

- Kuvaavaa on, että ensimmäisellä luokalla ollessani vaihdoin koulua neljä kertaa, hän kertoo.

Kymmenvuotiaana Hietamäki pyysi itse päästä lastenkotiin, ja sijoitusta seuranneet kahdeksan vuotta olivat hänen siihenastisen elämänsä onnellisimmat. Nikkilän lastenkodissa hän muistaa saaneensa ensimmäisen kerran muutakin lämmintä ruokaa kuin kouluruoan.

- Ensimmäistä kertaa minulle pidettiin syntymäpäivät, jossa sain lahjoja, ja ensimmäistä kertaa jouluni kuului kuusi ja koristeita ihan niin kuin muillakin ikäisilläni.

19-vuotiaana Hietamäki sai lapsen ja eli sen jälkeen työssä käyvän yksinhuoltajan tavallista arkea, kunnes lapsi tuli murrosikään.

- Silloin kuvaan tulivat nuoren ensimmäiset alkoholikokeilut. Omat lapsuudenmuistoni aktivoituivat, ja elämä yhdessä murrosikäisen adhd-nuoren kanssa aiheutti rajuja riitoja ja kuormitti henkisesti.

Vuonna 2008 Hietamäki joutui pyytämään lapselleen kodin ulkopuolista sijoitusta.

- Sen jälkeen romahdin. Olin tehnyt kaikki väsyneen vanhemman virheet, ja nyt oma lapsi oli huostassa.

Pelkkä sankaruus ei riitä

Vielä 2000-luvun alussa kokemusasiantuntijuus tarkoitti lähinnä oman toipumis- tai selviytymistarinan kertomista saman kokeneelle kuulijakunnalle. Silloin kokemusasiantuntija toimi joko tahtoen tai tahtomattaan esikuvana toipumisen alussa oleville.

- Sankaruus on ihan ok, mutta se ei ole kauhean mahdollista kauhean monessa asiassa. Elämässä on paljon asioita, joiden kanssa on vaan opittava elämään, huomauttaa Riikka Nieminen.

Varsinkin sairauksien akuutissa vaiheessa sankarimyytti saattaa pikemminkin vieroittaa kuin rohkaista. Siksi on hyvä tarjota realistisia sopeutumiskeinoja.

Riikka Nieminen painottaa myös sitä, että pelkkä sairaus tai kovat elämäkokemukset eivät tee kenestäkään kokemusasiantuntijaa.

- Kokemusasiantuntijakoulutuksessa esimerkiksi toipuva alkoholisti työstää omia kokemuksiaan ja sen myötä hyväksyy oman taipaleensa. Vasta sitten hän kykenee näkemään itsensä muuttavana voimana ja vaikuttajana ja voi toimia toisten tukijana.

Tarvitaan identiteetti- ja muutos

KoKoA-yhdistyksen koulutukseen sisältyy vähintään 50 lähiopetustuntia, ja se kestää neljä kuukautta.

- Lyhyt koulutus ei tarjoaisi aikaa identiteetti- ja muutokselle. Ilman identiteetin muutosta henkilö saattaa terapoida itseään kertoessaan omaa tarinaansa muille, sanoo Nieminen.

Koulutettu kokemusasiantuntija työskentelee aina ammattilaisen kanssa, parhaassa tapauksessa tämän työparina. Lisäksi hän tunnistaa oman asiantuntemuksensa rajat ja uskaltaa myöntää ne.

- Meidän asiantuntemuksemme on siellä, mihin lääkärin ja hoitajien asiantuntemus ei yllä. Me voimme valottaa potilaan tai asiakkaan näkökulmaa, mutta emme tiedä kaikkea sairauksista ja terveydenhoidosta, muistuttaa Nieminen.

Siksi kokemusasiantuntijan on syytä pidättäytyä puhumasta mitään esimerkiksi lääkkeitä tai puuttua muutenkaan potilaan lääkitykseen. Se kuuluu lääkäreille ja muille terveydenhoidon ammattilaisille.

Yli vihan ja katkeruuden

Lapsensa huostaanoton jälkeen Iris Hietamäki masentui ja yritti itsemurhaa.

- Se oli hätähuuto, josta alkoi hidas toipuminen.

Pari vuotta sitten Hietamäki pääsi Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kriisipalvelun tarjoamaan ryhmään, jossa oli muita masentuneita. Ryhmän vetäjän apuna oli kokemusasiantuntija, ja silloin hän tuli ensi kerran tietoiseksi, että sellaisiakin on olemassa.

- Tajusin, että kokemusasiantuntijana minulla voisi olla jotain annettava muille.

Vuosi sitten hän valmistui Minun tieni kokemusasiantuntijaksi -koulutuksesta LAB-ammattikorkeakoulusta ja toimii parhaillaan uuden koulutusryhmän mentorina.

Osana omaa koulutustaan Hietamäki valmisti elämästään powerpoint-esityksen. Hän on kertonut sen avulla tarinansa muun muassa hoitaja- ja sosionomiopiskelijoille. Tulevaisuudessa hän haluaisi hyödyntää kokemuksiaan laajemminkin.

- Alan olla siinä vaiheessa, että voisin toimia tukihenkilönä sellaiselle nuorelle, joka aloittelee itsenäistä elämää laitoksen jälkeen. Neuvoa häntä arjen asioissa ja tarjota olkapään, johon nojata.

Erityislapsen äitinä oleminen on toinen aihepiiri, jonka Hietamäki tuntee läpikotaisin. Siitäkin hän on valmis jakamaan kokemuksiaan niin erityislapsen vanhemmille kuin kasvatuksen ammattilaisille.

- Tunnen vastuuni ja haluan edetä hitaasti. Vasta kun on päässyt täysin yli omista lapsuudenkokemuksista ja niihin liittyvistä vihan ja katkeruuden tunteista, voi olla tukena muille.

Tähystykseen saa tukihenkilön

Viime vuosina kokemusasiantuntijan keskeiseksi tehtäväksi on muodostunut potilas- ja asiakasnäkökulman esille tuominen.

- Esimerkiksi Hyksin psykiatrisessa sairaalassa kokemusasiantuntija on lähes jokaisessa työryhmässä, jotta potilaan ääni tulee varmasti kuulluksi. Hän on ryhmän tasavertainen jäsen ja varmistaa, että asiakasosallisuus toteutuu, sanoo Riikka Nieminen.

Koulutuksen käytyään kokemusasiantuntijat voivat olla mukana esimerkiksi terveydenhuollon ja aikuissosiaalityön palveluiden suunnittelussa,

PALKKIOSUOSITUS KOULUTETUILE KOKEMUSASiantuntijoille

Tehtävä	euroa/tunti
Valmistelutyö	25
Ryhmänohjaus	30
Asiakastapaamiset, tukihenkilötoiminta	30
Kokoukset	40-70
Työryhmätyöskentely	40
Seminaarit, paneelit, alustukset, luennot	50-100
Havainnointi, haastattelu, auditointi	30

Lähde: KoKoA ry

RIIKKA NIEMINEN on KoKoA ry:n puheenjohtaja ja toimii itsekin kokemusasiantuntijana ja kokemusasiantuntijoiden kouluttajana.

kehittämisessä ja arvioinnissa. Lisäksi he voivat toimia ammattilaisten rinnalla ryhmänohjaajina.

Kokemusasiantuntijoita hyödynnetään entistä enemmän myös sote-ammattilaisten koulutuksessa. Myös Marita Rinne on käynyt kertomassa omista potilaskokemuksistaan lähi- ja sairaanhoidon opiskelijoille Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksissa.

Lisäksi Rinne kuuluu Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kouluttamiin kokemusasiantuntijoihin. He lukevat ennalta piirin potilastiedotteet ja -ohjeet ja tarvittaessa selkokielistävät niitä, jotta vastaanottaja osaisi toimia ohjeiden mukaan.

- Olen mukana myös valtakunnallisessa IBD ja muut suolistosairaudet -yhdistyksessä. Käyn esittelemässä sen toimintaa sairaaloissa ja vedän Loimaan alueryhmää.

Yhteistyö Tyksin kanssa on niin tiivistä, että erikoislääkärin vastaanotolle tai vatsantähystykseen mennessään potilas voi pyytää tuekseen IBD-suolistosairauksien kokemusasiantuntijan.

Kuukausipalkka vai palkkio?

Marita Rinteellä on päivätyö kehitysvammayksikön hoitajana Loimaalla, mutta kokemusasiantuntijuus haukkaa ison osan muusta ajasta.

- Yhden luennon valmistaminen ja esittäminen matkoineen vie 4-5 tuntia. Lisäksi on sairaanhoitopiirin toimeksiannot sekä IBD-alueryhmän vetäminen, hän kertoo.

Riikka Niemisen mukaan kokemusasiantuntijuus onkin kaiken aikaa ammattimaistumassa. Muutamissa kunnissa, esimerkiksi Espoon perhe- ja sosiaalipalveluissa, työskentelee kaksi kuukausipalkkaista ja 15 palkkiopohjalla toimivaa koulutettua kokemusasiantuntijaa. He ottavat vastaan asiakkaita ja osallistuvat työryhmiin siinä missä sosiaalitoimiston virkailijat - ja kertovat ammattilaisille, miltä sosiaalityöntekijän kohtaaminen tuntuu asiakkaasta.

Ammattimaistumisesta kertoo myös se, että KoKoA ry on laatinut toimeksiantosuhhteessa työskenteleviä varten palkkiosuosituksen, jota se toivoo sairaanhoitopiirien, kuntayhtymien ja potilaskeskusten noudattavan.

Riikka Niemisen mukaan kokemusasiantuntijoita käyttäneet tahot noudattavatkin melko hyvin yhdistyksen palkkiosuosituksia.

- Suuri ilon aihe on myös se, että kokemusasiantuntijakoulutuksen jälkeen moni siihen osallistunut on työllistynyt.

Yhdistyksen tekemän kyselyn mukaan vajaa kolmannes koulutukseen osallistuneista oli työelämässä ennen koulutusta ja sen jälkeen peräti 66 prosenttia.

Ripaus huumoria, pisara toivoa

Marita Rinne kokee, että vaikka kokemusasiantuntijana toimiminen vie vapaa-aikaa, se myös antaa paljon. Suurinta tyydytystä tuottaa, kun hän

– *Sairaudessa ei tarvitse rypeä koko ajan. Kyllä se mukana kulkee.*

kertoo omia vinkkejään selvitä sairauden kanssa ja saa ainakin hetkeksi kuulijat unohtamaan kivut ja muut sairauteen liittyvät vaikeudet.

- Tarkoitus ei ole rypeä koko ajan sairaudessa. Kyllä se mukana kulkee eikä loukkaannu, vaikka ei koko aika päällimmäisenä mielessä olekaan.

Hänelle itselleen huumori on vahva voimavara elinikäisen sairauden kanssa taivallettaessa. Huumorin lisäksi on aina mukana vessapassi, joka takaa nopean pääsyn vessoihin niissä tiloissa ja tapahtumissa, joissa se on otettu käyttöön.

- Suolistosairauksiin liittyy paljon häpeän tunteita. Vaikka itse voinikin puhua pidätysongelmista huumorilla ja esitellä vessapassia tarjoilijalle niin että muutkin kuulevat, muistutan aina hienotunteisuuden merkityksestä, hän sanoo.

Iris Hietämäki joutuu ajoittain edelleen kamppailemaan lapsuudenkokemuksista johtuvien arvottomuuden tunteiden kanssa.

- Pelko on osa minun dna:tani, ja se vaikuttaa hetkitäin elämääni ja valintoihini.

Kokemusasiantuntijakoulutuksessa laatimaansa tarinaa kertoessaan hän kuitenkin laittaa tavaramerkkinsä vaaleanpunaiset korkkarit jalkaansa ja katsoo rohkeasti kohti.

- Kokemusasiantuntija on samaistumisen kohde ja toivon tuoja. Uskon, että jokainen voi löytää oman tiensä ja selvitä rankoistakin kokemuksista. Siinä haluan olla parhaan kykyni mukaan tukena. □

Laaja tehtäväkenttä

KOKEMUSASiantuntijan tehtäväkenttä on laajentunut. Se sisältää edelleen vertaistukea mutta myös erityisasiantuntemusta vaativia tehtäviä.

KOKEMUSASiantuntijat luennaivat sote-alan opiskelijoille ja ammattiteollisille työskenteleville. Lisäksi heidän panostaan hyödynnetään kuntien, sairaanhoitopiirien ja terveyskeskusten asiakasraadeissa ja työryhmissä.

LUENNOINTI JA TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY edellyttävät esiintymisvalmiuksia, tiimityötaitoja sekä kokouskäytäntöjen ja digityökalujen hallintaa.

KOKEMUSASiantuntijan on tunnettava sote-palvelujärjestelmä ja tiedettävä potilaan oikeudet. Häneltä odotetaan ehdotuksia, joilla palvelut paranevat ja potilaat ja asiakkaat tulevat tarpeineen huomioon otetuiksi.

KOKEMUSASiantuntijoilla on omia vastaanottoja, joissa he luovat toivoa asiakkaille ja samalla syventävät luottamusta virallista tahoa kohtaan.

KOKEMUSASiantuntijoita sitovat samat salassapitoon liittyvät määräykset kuin ammatikseen sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleviä. Siksi kokemusasiantuntijoiden koulutuksessa huomioidaan myös salassapitoon ja tietosuojaan liittyvät asiat.

Mitä tapahtui määrä- aikaisille työlain- säädännön muutoksille?

Kati Piipponen, lakimies
Oikeudelliset asiat
kati.piipponen@jhl.fi

Viime vuonna säädettiin muutoksia työsopimuslakiin ja yhteistoimintalakiin. Vuosi vaihtui, mutta vieläkö työnantaja voi käyttää nopeutettua lomautusmenettelyä?

TAKANA ON ERIKOINEN vuosi koronasta johdettua Suomessa ja maailmalla. Keväällä 2020 alkanut koronaepidemia lamaannutti Suomen lähes täysin useaksi kuukaudeksi.

Koronasta emme ole valitettavasti vieläkään päässeet eroon. Suomessa on meneillään koronan toinen aalto. Se kurittaa edelleen monia aloja, etenkin naisvaltaisia aloja. Koronatilanne on lisännyt myös merkittävästi nuorten työttömyyttä.

Suomessa ilmoitettiin vuodenvaihteessa ensimmäisistä todetuista koronan muuntovirustartunnoista. Rajoituksia päätettiin jatkaa tammikuun alussa muun muassa harrastustoiminnassa, kokoontumisissa ja toisen asteen opinnoissa suurten tartuntamäärien ja virusmuunnoksen vuoksi.

Vaikka rajoitukset jatkuvat, eivät määräaikaiset työsopimuslain ja yhteistoimintalain muutokset ole voimassa enää vuodenvaihteen jälkeen, ellei niistä ole sovittu toisin työehtosopimuksella. Määräaikaiset työsopimuslain muutokset koskivat lomautamista, koeaikaa ja työnantajan takaisinottovelvollisuutta ja yhteistoimintalain muutokset neuvotteluajoja. Ne koskivat yksityistä mutta eivät julkista sektoria.

Tilapäisten lainmuutosten vuoksi työnantajalla oli koronan vuoksi normaalia laajempi oikeus määräaikaisen työntekijän lomauttamiseen sekä koeaikapurkuun. Enää

näin ei ole, sillä tammikuun alusta palattiin koronaa edeltävään tilanteeseen työsopimuslain ja yhteistoimintalain osalta.

NIINPÄ MÄÄRÄAIKAISESSA työsuhteessa oleva työntekijä saadaan lomauttaa vain, jos tämä tekee työtä vakituisen työntekijän sijaisena ja työnantajalla olisi oikeus lomauttaa vakituinen työntekijä, jos hän olisi töissä.

Myös koeaikaa ja takaisinottovelvollisuutta koskevat määräaikaiset muutokset päättyivät 31. joulukuuta 2020. Työntekijän työsuhdetta ei voi koeaikana enää purkaa tuotannollisella ja taloudellisella perusteella. Lisäksi työnantajan takaisinottovelvollisuus palautui yhdeksästä kuukaudesta takaisin neljään tai kuuteen kuukauteen ja työttömyysturvan omavastuu-aika jälleen viiteen päivään.

Vuodenvaihteen jälkeen yksityisen sektorin lomautustilanteissa palattiin siten normaaleihin yhteistoimintalain mukaisiin menettelyaikoihin. Työnantajalla ei ole enää oikeutta nopeutettuun lomautusmenettelyyn koronatilanteesta huolimatta. Nyt lomautuksesta tulee ilmoittaa työntekijälle vähintään neljäljetoista vuorokautta aikaisemmin, kun ilmoitusaika määräaikaisessa lakimuutoksessa oli viisi päivää. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että

yhteistoimintalain mukainen vähimmäisneuvottelu-aika lomautustilanteessa palasi viidestä päivästä takaisin neljääntoista päivään tai kuuteen viikkoon.

ON SYYTÄ MUISTAA, että työnantajien käytettävissä ei ole enää vuodenvaihteen jälkeen ollut väliaikaisten muutosten suomia lievennyksiä. Työntekijöiden kannattakin olla tarkkana, että työnantaja noudattaa normaaleja lainmukaisia lomautusajoja.

Lisäksi on syytä muistaa, ettei koeaikapurun perusteena voi olla enää tuotannolliset ja taloudelliset perusteet pitkittyneestä koronatilanteesta huolimatta. Se, että työnantaja on voinut käyttää oikeuttaan lomauttaa väliaikaisten lakimuutosten perusteella viime vuoden loppuun saakka, ei välttämättä tarkoita, että oikeus jatkuisi vielä tänäkin vuonna. Epäselvässä tilanteessa kannattaa olla yhteydessä työpaikan luottamusmieheen ja tämän jälkeen liiton edunvalvontaan edunvalvontaketjun mukaisesti.

Toivottavasti tämä vuosi on edellistä parempi ja talous- ja työllisyystilanne kohentuu Suomessa koronan väistyessä rokotusten ja muiden toimenpiteiden ansiosta. Vasta myöhemmin näemme, minkälaisen vaikutuksen korona lopulta jättää työmarkkinoille. □

Kysy

Askarruttaako mieltäsi jokin työelämään liittyvä kysymys? Lähetä se osoitteeseen motiivi-lehti@jhl.fi. Välitämme sen eteenpäin.

Lue lisää

Lisää koronasta ja työelämästä sak.fi ja jhl.fi > hakusana korona.

På svenska

Läs lagkolumnen på motiivilehti.fi/sv fr.o.m. 27.1.

Motiv

KOLLA IN
MALINS
TÅRTA!
motivilehti.fi/sv

Drömmer om egen kokbok

text Marina Wiik foto Kjell Söderlund

BAKNING FUNGERAR lite som terapi för mig. När jag garnerar bakverk eller knådar degar rinner stress och negativa tankar av mig.

Jag bakar nästan allt, men är speciellt förtjust i söta och salta tårter. Jag har vissa välbeprövade recept som jag återkommer till, men gillar också att experimentera och testa nytt. Ofta får jag idéer och inspiration från sociala medier och bloggar. Jag brukar också ladda upp bilder på egna bakverk.

Mitt intresse för bakning väcktes när jag studerade till kock och det fick ett uppsving för sju år sedan då jag var värdledig. Min dotter har varit med vid bakbordet sedan två års ålder och brukar önska sig olika slags tårter när hon fyller år. Senast var temat Shopkins leksaksfigurer.

JAG BAKAR inför olika högtider på jobbet och brukar stå för serveringen när min JHL-förening har möte. Till mötena lagar jag ofta smörgåstårter med skinka eller räkor och lax. Det är enkelt, gott och mättande.

På födelsedagskalas räcker det med ett sött och ett salt bakverk och kanske lite kex till. Det behöver inte vara sju sorters kakor på bordet!

De flesta uppskattar hembakat och alla som vill kan lära sig baka. Men om man bakar då man är stressad eller för att man känner sig tvungen, blir slutresultatet sällan bra.

Som nybörjare kan man testa till exempel kolakakor eller en gräddtårter med jordgubbssylt. Om första försöket misslyckas är det inte hela världen, då ändrar man lite på receptet och försöker på nytt.

Jag trivs med mitt nuvarande jobb och är i nuläget inte intresserad av att göra bakandet till ett yrke. Däremot kan jag tänka mig att ha ett litet gårdsbageri eller ge ut en receptbok i framtiden. □

GE NÅGRA BAKNINGSTIPS!

Använd bra redskap och smör i stället för margarin. Minska mängden mjöl och socker med en fjärdedel av det som står i receptet. Sluresultatet blir fluffigt och lite hälsosammare.

Välj olika mjöl till olika bakverk: finare mjöl till bullar och grovmalet till tårter.

HUR KAN MAN BAKA TILLSAMMANS MED BARN?

Ge barnet en egen bunke och olika ingredienser i små skålar. Låt hen röra ihop en egen smet av till exempel ägg, mjöl och socker medan du bakar något med liknande innehåll.

VILKET BAKVERK GILLAR DU BÄST?

Jag tycker om klassiska grädd- och marängtårter. Mockamarängtårter är en favorit.

MALIN GRÖNHOLM
Född 1990.

HEMORT
Pålsböle på Åland.

UTBILDNING
Kock och närvårdare.

JOBB
Vårdare på äldreboendet Kapellhagen.

FAMILJ
8-årig dotter,
hund och katt.

HOBBYER
Huvudförtroendeman
och styrelsemedlem
i JHL 214.

KUNTA- REMONTTI 2021

Työkaluja kuntavaaleihin

Kevään 2021 kuntavaaleissa on jälleen ehdolla iso joukko JHL:n jäseniä. Liitto tarjoaa ehdokkaille 15 vaaliteemaa, joilla kunnat remontoidaan entistä parempaan iskuun.

Kuntavaaleissa valitaan päättäjät yli 300 kuntaan. Ehdokasasettelun viimeinen päivä on 9.3.2021.

Kevään vaaleissa äänestetään jälleen myös siitä, miten kunnat jatkossa tuottavat palvelunsa.

Ammattiliitto JHL on koonnut pakillisen teemoja, joista poimia parhaat työkalut niin tämän aiheen kuin muidenkin turuilla, toreilla ja somessa käytävän vaalikeskustelun ja -kampanjoinnin tueksi.

Käy ottamassa haltuusi elementit, joilla tehdään onnistunut kuntaremontti: jhl.fi/kuntaremontti-2021-2025

JHL:n kuntaremonttipakista löytyy yhteensä 15 vahvaa apuvälinettä, joilla kunnat rakennetaan entistä ehompaan kuntoon.

JHL toivoo, että ehdokkaina olevat liiton jäsenet nostavat vaalityössään näkyvästi esille kuntaremontin teemoja.

Teemat on jaoteltu neljän suuren kokonaisuuden alle:

- Toimiva kunta, omat palvelut
- Kunnat sivistävät ja kasvattavat
- Terveysterot aisoihin
- Kuntien pitää saada päästönsä kuriin

Lounais-Suomen aluetoimisto aloitti

Vuoden alussa starttasi uusi aluetoimistokokonaisuus, kun JHL:n Varsinais-Suomen ja Satakunnan aluetoimistot yhdistyivät Lounais-Suomen aluetoimistoksi.

Aluetoimisto palvelee yhdistyksiä, aktiiveja ja jäseniä Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan ja Satakunnan maakuntien alueella. Lounais-Suomen aluetoimiston toimipisteet sijaitsevat Turussa ja Porissa.

Toimipisteet Turun Puistokadulla ja Porin Isolinennkadulla jatkavat entisissä osoitteissaan. Myös aluetoimiston henkilöstön yhteystiedot ja puhelinnumerot säilyvät ennallaan.

Vuoden 2021 alusta lähtien JHL:llä on kahdeksan aluetoimistoa ja yhteensä 10 toimipistettä.

50%

DIGIHAASTEITA

Työterveyslaitoksen raportti kertoo, että puolet digivälineitä työssään käyttävistä kokee niiden käytön haastavaksi. Kolmella kymmenestä se tarkoittaa, että heillä ei ole kykyä, motivaatiota ja mahdollisuutta käyttää digitaalisia sovellutuksia, välineitä ja palveluja työssään taitavasti ja monipuolisesti. Noin 16 prosenttia on puolestaan taitavia digikäyttäjiä, mutta heitä hektinen digityö kuormittaa.

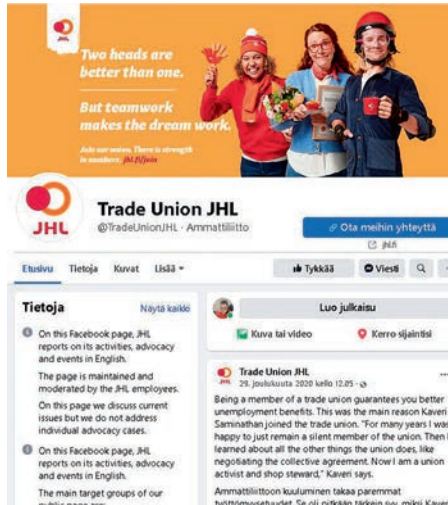
Liitto lisää englanninkielistä viestintää

LÖYDÄT JHL:n englanninkielisen Facebook-sivun nimellä Trade Union JHL.

Sivulle kootaan ajankohtaista tietoa liiton toiminnasta, edunvalvonnasta sekä tapahtumista englanniksi.

Sivun pääkohderyhmiä ovat JHL:n maahanmuuttajataustaiset jäsenet, jäsenyydestä kiinnostuneet ammattilaiset, maahanmuutto-temojojen kanssa työskentelevät JHL:läiset sekä kaikki JHL:n englanninkielisestä tiedotuksesta kiinnostuneet.

Päivitykset tehdään kahdella kielellä, sekä englanniksi että suomeksi, koska osa vieras-kielisistä jäsenistämme hallitsee paremmin suomen kuin englannin kielen. Käy tykkäämässä sivusta ja ryhdy seuraajaksi!

Englannin kielen asemaa vahvistetaan muussakin liiton viestinnässä. Vuoden alussa JHL:n palveluksessa aloitti uusi viestinnän asiantuntija, kielenkääntäjä **Iida Uusitalo**.

- Koronarokotteen ottaminen on työsuojelukysymys.

JHL:n työelämäasiantuntija Merja Hyvärinen

SAK esittää: Tulevaisuus tänään

SAK:n Tulevaisuus tänään talk show on seurattavissa lauantaina 30.1.2021 kello 10–12.30 suorana verkossa. Teemoina ovat osaaminen, korona-ajan vaikutukset työhön ja hyvinvointiin sekä yhdessä onnistuminen. tulevaisuustanaan.fi

Opi taitavaksi työnhakijaksi

Taidolla työhön on lomautetuille ja työttömille tarkoitettu neljän viikon koulutus, jossa kehitetään työssä ja työnhaussa tarvittavaa osaamista. Tavoitteena on löytää oma motivaatio ja polku jatkuvan oppimisen tielle. tsl.fi/koulutus/koulutus-ta-tyottomille

Maailmaa parantamaan!

SASK järjestää jälleen tänä vuonna koulutusta, jonka tavoitteena on antaa eväitä siihen, miten voit olla vaikuttamassa työntekijöiden olojen parantamiseen kautta koko maailman. Lue lisää lähettämällä toiminnasta ja hae mukaan! sask.fi/ajankohtaista

HISTORIAN HAVINAA

Liitto täyttää 90 vuotta

Kunnantyöntekijöiden järjestäytyminen alkoi suomalaisen ammattiyhdistyshistorian näkökulmasta verrattain myöhään. Rajoituksia järjestäytymiselle asetti muun muassa kunnallislainsäädäntö.

Työläisliiton kunnantyöntekijöiden jaostosta kehittyi vaatimattoman alun jälkeen kuitenkin tehokkaasti toimiva ammattijärjestö.

Vuonna 1931 perustettiin Suomen kunnantyöntekijäin liitto (SKL). Vielä tuohon aikaan kunnalliset työt olivat pääasiassa kadunrakennustyötä ja jonkin verran vedenjakelusta sekä energiasta huolehtimista. Kansakoululaitos toimi kunnan järjestämänä, sosiaalitoimi oli olemassa ja terveydenhuollon minimitarpeista huolehdittiin.

Pulavuosina 1930-luvulla kunnan velvollisuuksiin kuuluivat hätäaputoiden järjestäminen ja ilmaisten aterioiden jakelu köyhille.

Vuonna 1958 liiton nimeksi vaihtui Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, ja vuonna 1991 nimi lyhentyi Kunta-alan ammattiliitto KTV:ksi.

KTV fuusioitui Valtion yhteisjärjestön (VTY) ja Valtion ja erityispalvelujen ammattiliiton (VAL) kanssa vuoden 2006 alussa. Liiton uudeksi nimeksi tuli JHL. Rautatieläisten Liitto liittyi JHL:ään vuonna 2012.

KTV:n oman jäsenlehden ensipainos näki päivän valon vuonna 1956. Kunta ja Me -lehti jatkoi saman nimisenä aina JHL:n perustamiseen asti.

KTV:n ja VAL:n liittofuusion yhteydessä perustettiin tämä parhaillaan käsissäsi oleva Motiivi-julkaisu.

Rune Takamaa tackar för sig

Regionchef Rune Takamaa har varit en förstående förman och en hård förhandlare i trettio år. Nu går han i pension.

text och foto Marina Wiik

Dörren till **Rune Takamaas** arbetsrum står på glänt. I övrigt är det tyst och tillbommat i JHL-huset på grund av coronaepidemin.

- Jag sorterar bland papper och föremål, men efter flera flyttar finns det inte mycket kvar att slänga bort, säger Takamaa.

Han har hunnit med en hel del under sin karriär. Eftersom han började jobba efter grundskolan, har han lärt sig det mesta ute på fältet.

- På kurser för nya förtroendemän brukar jag påminna om att det viktigaste inte är vad man kan, utan att man har viljan att utträtta saker. Kunskap väger lätt om man inte vågar stå på sig eller ta strid med arbetsgivaren vid behov.

Själv motsvarar Takamaa inte bilden av en påstridig fackpamp. Han har en positiv grundläggning och föredrar att hitta lösningar genom att förhandla och samarbeta.

- Men jag kan också ryta till om det behövs. I synnerhet om en svagare parts rättigheter och arbetsvillkor står på spel.

Styrelsemedlem på stående fot

Rune Takamaa föddes i Ljusdal i Sverige med finskspråkiga föräldrar. När han var ett år återvände familjen till Finland. Takamaa växte upp i Vasa.

- Jag var ett livligt och socialt barn som hade lätt att knyta kontakter. I tonåren var jag och mina kamrater hemma bara om vi var sjuka, då det var OS på tv eller om vi sällskapade.

Som 16-åring började Takamaa jobba som röntgenstafett på Vasa centralsjukhus. Han skötte röntgenarkivet och förde röntgenplåtar till olika delar av sjukhuset.

- Varje morgon läste jag dödsannonserna i tidningen och plockade bort plåtarna för dem som hade avlidit.

JHL:s föregångare, kommunsektorns fackförbund KAT, hade en aktiv medlemskår på sjukhuset. I mitten av 80-talet följde Takamaa med på ett höstmöte av ren nyfikenhet. Han jobbade vid det laget som vaktmästare.

Takamaa blev på stående fot invald i sjuhusföreningens styrelse och avancerade därefter

snabbt till ordförande både i den egna föreningen och i sjukvårdsdistriktets samorganisation.

- Mina föräldrar var inte fackligt aktiva, men jag hade skrivit in mig i KAT 1978. Det hade huvudförtroendemannen **Pekka Helismäki** sett till.

Principiellt viktigt rättsfall

År 1991 blev Rune Takamaa medlem i förbunds-kongressen. Vid samma tid avgick den dåvarande svenskspråkiga ombudsmannen i Österbotten.

Takamaa sökte jobbet och tillträdde det samtidigt som nuvarande branschchefen **Håkan Ekström** antrände motsvarande post i Åbo.

- Jag, Håkan och **Brita Seppänen** i Nyland ansvarade för allt från planering och genomförande av kurser till medlemsrådgivning och förhandlingar. Tidvis växte telefonen nästan fast vid örat.

Takamaa ser ändå positivt tillbaka på åren vid Vasakontoret. Gemenskapen i KAT-föreningarna var stark och medlemmarna deltog aktivt i evenemang och möten. År 1994 grundades också ungdomssektionen Ekstas, som blev en väg in i förbundet för många av dagens JHL-aktiva.

- Stämningen var gladare då än vad den är i dag. Ekonomin var sämre, men motsättningarna i samhället mindre. Sedan dess har arbetsgivarpolitiken blivit hårdare och polariseringen ökat.

Nästan genast efter att han hade tillträtt som regionombudsman blev det lågkonjunktur. I många kommuner bytte anställda bort en del av semesterpengen mot ledig tid. År 1992 permitterades familjedagvårdarna i Nykarleby, vilket var mycket exceptionellt.

- Vi ifrågasatte förfarandet, eftersom det fanns pengar i stadens budget. Fallet gick till högsta domstolen, som konstaterade att kommunen hade rätt att besluta hur deras pengar användes. Det var ändå principiellt viktigt att ta striden.

Mer medspelare än auktoritet

I början av 2000-talet hoppade Takamaa på kort varsel in som vikarie för den dåvarande regionchefen i Österbotten. Han hade posten i sex år.

Sedermera har han lett Södra Finlands och Huvudstadsregionens regionkontor, först från

– Jag tror folk kommer att minnas mig för mina dåliga vitsar.

Riihimäki, sedan från Havshagen och JHL-huset i Helsingfors. Takamaa säger att det varit ett medvetet val att jobba regionalt. Han har trivts bäst nära gräsrotterna och ser sig mer som en coach och medspelare än auktoritet.

– Det har varit fint att följa med när förbundsaktiva växt i kunskap och vågat börja ta ton. Dessutom lärde österbottniska JHL:are mig dansa.

Rune Takamaa har specialiserat sig på bland annat arbetsrätt, skattefrågor och arbetsvärdering. Som karriärens höjdpunkter nämner han två protestaktioner.

Förra hösten organiserade han en demonstration utanför Lahtis stadshus, vilket ledde till att stadsfullmäktige röstade emot förslaget att konkurransutsätta och sälja stadens bolag. År 2014 var han primus motor för en endagsstrejk mot bolagiseringen av Palmia.

– Det var en halv seger. Palmia bolagiserades men följer kollektivavtalet Avainta i stället för andra avtal med sämre villkor för personalen.

Karriären har också innehållit större och mindre nederlag. Takamaa lyfter inte fram någon enskild händelse, men konstaterar att konflikterna på arbetsplatserna och i de egna leden ökat.

– För många har jaget blivit viktigare än rörelsen och sakfrågorna. Det är oroväckande.

Tillbaka till verkstadsgolvet

Rune Takamaa har ofta fungerat som vakthund för de svenskspråkigas intressen och påmint om rätten att få information på svenska.

– Allt fler klarar sig också på finska, men de som inte gör det får inte glömmas bort.

Han poängterar att förbundet borde vara ett relevant alternativ också för anställda med varken finska eller svenska som första språk.

Det behövs överlag mer organiseringsarbete.

– Många aktiva har vant sig vid att medlemsrekryteringen sköter sig själv. Så är det inte mer. Återvänd till verkstadsgolvet, fråga anställda vad de behöver och erbjud det! uppmanar Takamaa.

Han säger att JHL:s framtid hänger på vem som kommer att vara arbetsgivare för förbundets största yrkesgrupper.

– Så länge vi har majoriteten av de anställda på arbetsplatserna som medlemmar klarar vi oss.

Rune Takamaa slutar jobba i slutet av februari. I skrivande stund är det oklart vem som efterträder honom. □

RUNE TAKAMAA

- Född 1961, uppvuxen i Vasa. Bor i Helsingfors och har stuga i Heinola. Har tre barn och två barnbarn.
- Nämner Mauno Koivisto som förebild, eftersom han inte framhävde sig själv, utan ville främja demokratin.
- Intresserad av motion, resor, språk och naturen.
- Motto: Carpe diem

Rivien välistä huokuu epätoivo

Eräs työviikko on lopuillaan. Istun mietteliäänä sähköpostini äärellä. Olen yhden päivän aikana saanut usean avunpyynnön töitä etsiviltä Suomeen muuttaneilta naisilta.

Kaikilla on korkeakoulututkinnot Suomesta ja pitkä lista erityisosaamista. Silti työpaikkaa ei ole löytynyt. Vies-teistä välittyy palava halu päästä mukaan ja näyttämään kykynsä. Rivien välistä huokuu hiljainen epätoivo: miksi en kelpaa?

Tämä arkinen kokemus vastaa tutkimustietoa. Suomeen muuttaneista naisista vain joka toinen on töissä, kertoo vuonna 2020 julkaistu Kotoutumisen kokonaiskatsaus. Korkeakoulutus lisää naisten työllisyyttä vain vähän, ja moni työskentelee koulutustaan vastaamattomissa töissä.

Työelämän ulkopuolella oleviin ”maahanmuuttajanaisiin” liitetään herkästi kielteisiä stereotyyppioita mat-lasta koulutustasosta ja korkeasta lapsiluvusta. Tutkimus-tiedon valossa Suomeen muuttaneista työikäisistä naisista 43 prosenttia on korkeasti koulutettuja. Myös heistä suuri osa on työmarkkinoiden ulkopuolella.

Maahanmuuttoon liittyvistä aiheista uutisoidaan usein ongelmakeskeisesti. Syyllistä etsien kysytään kuka, kun ratkaisujen löytämiseksi pitäisi kysyä miksi. Tämän merkitys on tunnistettu myös prosessien kehittämiseen pyrkivässä Lean-ajattelussa.

Miksi Suomeen muuttaneiden naisten työllisyysaste on matalampi kuin naisilla valtaväestössä?

FinMonik-tutkimuksessa jopa puolet ulkomaalais-taustaisista arvioi kielitaidon puutteet työllistymisen esteeksi. Kielitaito on viheliäs este; puutteellinen kieli-taito estää työllistymistä, ja samalla työpaikan puuttu-minen estää kielitaidon kehittymistä. Kielitaito näyttäy-tyy oikeutettuna vaatimuksena, mutta taustalle kätkeytyy myös ennakkoluuloja ja syrjintää. Naisvaltaisissa amma-teissa on erityisen kovat kielitaitovaatimukset.

Toiseksi yleisin koettu työllistymisen este on vähäiset suhteet kantasuomalaisiin, joilta saisi apua. Näin arvioi yli kolmannes ulkomaalaistaustaisista miehistä ja naisista. Ilman suosittelijoita ja sisäpiiritietoa on työmarkkinoilla altavastaaaja. Myös suomalaisista korkeakouluista valmistu-

vat kansainväliset opiskelijat kuvaavat työpaikan löytämi-sen vaikeutta: pitää tuntea joku, joka tuntee jonkun.

Kokemukset koulutukseen, työkokemukseen ja tiedon-saantiin liittyvistä puutteista ovat nekin yleisiä. Jälleen hankala kierre, sillä työkokemusta ei kerry ilman töitä.

Kysymykseen ei ole yhtä vastausta. Työmarkkinoilla on monenlaisia epäoikeudenmukaisesti suosivia ja syrjiviä rakenteita, joiden poistaminen on vaikeaa. Ratkaisuksi ei riitä se, että yksittäinen työnhakija päivittää CV:tään ja jatkaa sinnikkäästi työnhakua.

Vastaan sähköposteihin. En pysty tarjoamaan toivot-tua työpaikkaa, mutta lupaan käyttää ääntäni heidän tari-nansa kertomiseksi. Yhteiskuntana meillä ei ole varaa jät-tää osaavia ja työhaluisia ihmisiä ulkopuolelle. □

Shadia Rask on tutkimus-päällikkö Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella. Lue hänen esittelynsä motiivilehti.fi.

Syyllistä etsien kysytään kuka, kun ratkaisujen löytämiseksi pitäisi kysyä miksi.

Lähde Livohkaan!

JHL:n jäsen, yhdistys tai jäsenliiton jäsen tule nauttimaan kiireettömästä ja mukavasta talvilomasta luonnonläheiseen Livohkaan.

Huom! Viikoilla 3–7 kaikista vähintään 2 vuorokautta kestävästä mökkivarauksesta 20 % alennus!

Etu koskee vain uusia varauksia.

Vuoden 2021 alennuskausi -20 %
min. 2 vrk 18.1.–19.2.2021

Hinnat ja varaukset: jhl.fi/livohka
tai soita 010 7703 720

Lomakeskus Livohka
jhl.fi/Livohka

JHL:n lomakeskus Livohka sijaitsee Posiolla kalaisan ja kirkasvetisen Livojärven rannalla. Henkilökunta takaa sinulle ja ystäville unohtumattomia luontoelämyksiä ilman kiireen tuntua.

Livohkasta teet helposti päiväretkiä: 70 kilometrin säteellä sijaitsevat muun muassa Korouoman retkikanjonin, Riisitunturin kansallispuiston, Pentikin tehtaanmyymälän ja Kuusamon käyntikohteet.

Pieni ja paras

Vakuutusyhtiönä Turva on pieni, mutta asiakastyytyväisyydellä mitattuna olemme raskassarjalainen. Turvalla on Suomen tyytyväisimmät vakuutusasiakkaat, kertoo EPSI Rating -tutkimus jo yhdeksättä kertaa.

Liity sinäkin joukkoon: turva.fi/turvaan

*Hymyile,
olet Turvassa.*

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva • turva.fi • 01019 5109

 turva